

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARININ
GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek GÖKDUMAN

ÇANAKKALE
Haziran, 2019

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

**İlkokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının Geliştirilmesine İlişkin Sınıf
Öğretmenlerinin Görüşleri**

Dilek GÖKDUMAN
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç. Dr. Mehmet Ali İÇBAY

Çanakkale
Haziran, 2019

Taahhütname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İlkokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının Geliştirilmesine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26.06.2019

Dilek GÖKDUMAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Dilek GÖKDUMAN tarafından hazırlanan çalışma, 26/06/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10253167

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Doç. Dr.	Mehmet Ali İÇBAY		Danışman
Prof. Dr.	Çavuş ŞAHİN		Üye
Dr. Öğrt. Üyesi	Mehmet ULUTAŞ		Üye

Tarih:

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Enstitü Müdürü

Önsöz

Bir metnin anlamlandırılmasına dayalı olarak gerçekleşen okuma; temel olarak görme, işitme, anlama ve zihinde yapılandırmadan oluşan karmaşık bir süreçtir. Fiziksel ve zihinsel birçok aşamadan oluşan bu süreç, birey için okunan eserlerden anlam çıkarma, davranışlarda olumlu değişme ve yeni davranışların ortaya çıkması gibi gelişimleri sağlar. Okuma ile birey, yalnızca kelime haznesini genişletmekle kalmaz, bununla birlikte kendini ifade etme ve iletişim becerilerini geliştirir.

Okuma, bireyin hayal gücünün genişlemesine ve belki bunun da etkisiyle problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlar. Ayrıca okuma; bireyler ile birlikte, toplumların da ilerlemesinde en önemli güç kaynağı olan bilgiye ulaşabilme açısından en önemli öğrenme aracıdır. Okuma alışkanlığı edinmiş bir birey, kendini farklı koşullarda tahayyül edebilmekte ve birçok şeyi yaşamadan deneyimleme olanağı bulabilmektedir. En önemlisi ise okuyan birey, karşılaştığı her bir farklı karakter ile kendini farklı insanların yerine koyabilmekte, başka bir deyişle empati kurma becerisi geliştirebilmektedir. Ve bu beceri, iyi insan olmanın temelini oluşturmaktadır.

Okuma alışkanlığının kazanılması açısından, bireyin temel okuma becerisini edindiği ilkökul dönemi büyük önem taşımaktadır. Çünkü okumayı yeni öğrenen öğrenciler, edindiği bu yeni becerinin heyecanı ile gördüğü her şeyi okuma isteği duymaktadırlar. Bu heyecan ve isteğin doğru yönlendirilmesi ve öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılabilmesi açısından, ilkökul döneminde onlara rehberlik eden, bu konuda eğitim almış, aynı zamanda onlar için önemli birer rol model olduğu bilinen sınıf öğretmenlerine de büyük sorumluluk düşmektedir. Bu araştırma, okuma alışkanlığının geliştirilmesi konusunda, sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri üzerinde yoğunlaşması bakımından önem taşımaktadır. Araştırmada edinilen bulgu, sonuç ve önerilerin, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılması ile ilgili yapılacak çalışmalara olumlu yönde katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın gerekçelerinin açıklandığı problem durumu, amaç, önem, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır. İkinci bölümde, araştırma ile ilgili kuramsal temelleri içeren okuma kavramı, okumanın amacı, okumanın önemi, okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili geçmiş yıllara ait araştırma sonuçlarından bazıları da bu bölümde ele alınmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde, kullanılan yönteme ait araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Dördüncü bölümde, araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiş; beşinci bölümde ise elde edilen sonuçlar değerlendirilerek ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırmam süresince, beni cesaretlendirerek sabırla çalışmama destek olan danışman hocam Doç. Dr. Mehmet Ali İÇBAY' a değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Benim için uzun ve zorlu bir süreç olan yüksek lisans eğitimim boyunca en önemli motivasyon ve güç kaynaklarım olan çocuklarım Asya GÖKDUMAN ve Barış GÖKDUMAN' a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince yanımda olarak beni her an destekleyen ve yüreklendiren sevgili eşim Mustafa GÖKDUMAN' a en kalbi duygularıyla teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi yüksek lisans eğitim boyunca da yanımda olduklarını hep hissettiğim annem Hatice BİLGİN ve babam İbrahim BİLGİN' e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca destek ve yardımlarını hiç esirgmeden, çalışmam için gerekli zamanı bulmama olanak sağlayan kayınvalidem Gülten GÖKDUMAN' a en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Dilek GÖKDUMAN

Çanakkale, Haziran 2019

Özet

İlkokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının Geliştirilmesine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

Dilek GÖKDUMAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Ali İÇBAY

26/ 06/ 2019, 90

Okuma alışkanlığı, okuma becerisinin bir ihtiyaç olarak algılanmasıyla okumaya güdülenme ve okuma eyleminin düzenli aralıklarla tekrarlanır duruma gelmesidir. Okuma alışkanlığı, kişinin hayata bakış açısını geliştirmekle birlikte kendini ifade etme, okuduğunu anlama, problem çözme, eleştirel düşünme gibi becerileri kazanmasında etkili olması sebebi ile öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemekte ve eğitim çalışmaları içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğrencilerinde okuma alışkanlığı geliştirmesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmak ve öneriler ortaya koymaktır.

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni, veri toplama aracı olarak da yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği kullanılmıştır. 2018-2019 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde görev yapan 92 sınıf öğretmenin okuma alışkanlığının tanımı, önemi, bu alışkanlığının kazandırılması için sınıf içinde yürüttükleri etkinlikler, okuma alışkanlığına sahip öğrenci nitelikleri, ne zaman kazandırılması gerektiği; sosyoekonomik düzey ve teknolojik gelişmelerin okuma alışkanlığına etkisi, kitap türlerinin okuma ilgi düzeyine etkisi; ders kitaplarındaki metinlerin okuma alışkanlığı kazanma sürecine etkileri ile ilgili görüşleri ve okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik önerileri alınmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi

yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilere bağlı olarak; katılımcıların okuma alışkanlığını; okuma eyleminin düzenli ve sürekli olarak gerçekleştirilmesi şeklinde tanımladıkları, bireyin kendini geliştirmesini sağladığını ve küçük yaşlarda kazandırılması gereken bir davranış olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların; ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin okuma alışkanlığı üzerinde belirgin bir etkisi olduğu, teknolojik gelişmelerin okuma alışkanlığı üzerinde genel olarak olumsuz etkisinin olduğu; Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin okuma alışkanlığı kazandırılmasında olumlu etkisi olmakla birlikte yetersiz olduğu görüşünde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların; kitap türlerinin okuma alışkanlığı üzerinde etkili olduğu, bu nedenle sınıf kitaplıklarını oluştururken kitap seçimi konusuna dikkat edilmesi gerektiği, okuma saati düzenlenmesi, ödüllendirme, kütüphaneden yararlanma gibi etkinliklerin okuma alışkanlığının kazandırılmasına katkı sağlayacağı yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öncelikle öğretmen velilere okuma bilinci kazandırılması gerektiği, sınıf ve okul kütüphanelerinin güncelleştirilip zenginleştirilmesi ve öğrencilerde okuma ilgisi oluşturmaya yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Okuma, Okuma alışkanlığı, Okumanın önemi, Sınıf öğretmenleri, İlkokul.

Abstract

Primary School Teacher's Views On The Development Of Reading Habits Of Primary School Students

Dilek GÖKDUMAN

Çanakkale Onsekiz Mart University

Institute of Educational Sciences

Department of Educational Sciences Master Thesis

Advisor: Doç. Dr. Mehmet Ali İÇBAY

26/06/2019, 90

Reading habit is the motivation to read with the perception of reading skills as a need and the repetition of read action at regular intervals. Reading habit together with one's perspective on life, affects student achievement being effective in gaining skills such as self expression, reading comprehension, problem solving, critical thinking and has an important place for educational works. The aim of this study is to reveal the opinions of primary school teachers about improving the reading habits of primary school students and to reveal recommendations.

The phenomenological pattern of qualitative research design and the semi- structured interviews form technique as data collection tool have been used in the research. During the 2018-2019 academic year, the opinion of 92 primary school teachers in Suruç district of Şanlıurfa city regarding the definition and importance of the reading habit, the activities have been implemented in classrooms to gain this habit, the student qualifications with reading habits and when to gain it; the effect of socio-economic level and technological developments to students' reading level, the effect of book types to reading interest level, the effect of reading texts of textbooks on reading habit and their suggestions for improving primary school students' reading habits have been received. The content analysis has been

implemented for the analysis of data.

Depending on the data obtained in the research, has been found that the participants define the reading habit as an regular and continuity reading activity, expressed that the reading habit as a behavior which provides an individual's self-improvement and should be gained at young age. It is determined that the participants are of the opinion of the socio-economic levels of families have a significant effect on reading habit, technological developments generally have a negative impact on reading habits and the reading texts of textbooks are inaduate to improving reading habit although it has positive effect on reading habit. Also, it is determined that the participants expressed their opinions in the direction of the book types have an effect on reading habits, therefore, when creating class libraries attention should be paid to book selection, the activities like organizing reading hours, rewarding, using library will contribute to gain reading habits. Based on the results; it is thought that teachers and parents should be gained the consciousness of reading the need to update and enrich the class and school libraries and to focus on the studies to create interest in reading on students.

Keywords: The reading, The reading habit, The important of reading, The primary school teachers, The primary school.

İçindekiler

Sayfa No

Taahhütname	i
Onay	ii
Önsöz.....	iii
Özet	v
Abstract	vii
İçindekiler.....	ix
Tablolar Listesi.....	xi
Kısaltmalar Listesi.....	xv
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırmanın Önemi.....	3
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
Araştırmanın Varsayımları.....	5
Tanımlar	5
Bölüm II: Kuramsal Temeller Ve İlgili Literatürler.....	6
Okuma Kavramı	6
Okumanın Amacı	7
Okumanın Önemi	8
Okuma İlgisi.....	9
Okuma Alışkanlığı	11
Okuma Alışkanlığına Etki Eden Faktörler.....	12
Türkiye’de Okuma Alışkanlığı	23
İlgili Araştırmalar.....	24
Bölüm III: Yöntem	31
Araştırmanın Modeli	31
Katılımcılar	32
Veri Toplama Aracı	33
Veri Toplama Süreci	34
Verilerin Analizi	35
Geçerlik ve Güvenirliğin Sağlanması	35
Bölüm IV: Bulgular Ve Yorum.....	37

Okuma Alışkanlığının Tanımı	37
Okuma Alışkanlığının Önemi	39
Yürütülen Etkinlikler	42
Okuma Alışkanlığına Sahip Öğrenci Nitelikleri	47
Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından En Elverişli Dönem ve Nedenleri	53
Sosyoekonomik Düzeyin Okuma Alışkanlığına Etkisi	61
Teknolojik Gelişmelerin Okuma Alışkanlığına Etkisi	63
Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Okuma Alışkanlığına Etkisi	65
Kitap Türlerinin Okuma Alışkanlığına Etkisi	67
Okuma Alışkanlığının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	72
Bölüm V: Sonuç, Tartışma Ve Öneriler	79
Sonuç ve Tartışma	79
Öneriler	88
KAYNAKLAR	I
EKLERİ	VII
EK A. Araştırma İzin Belgeleri	VII
EK B. Görüşme Formu	IX
EK C. Katılımcı İzin Belgesi	XI
ÖZGEÇMİŞ	XIII

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Okuma Motivasyon Ölçeğinin Wang ve Guthrie (2004) Tarafından Geliştirilen Boyutları.....	15
2	Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Frekans Dağılımı	32
3	Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Frekans Dağılımları	32
4	Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Frekans Dağılımları	33
5	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Tanımı İle İlgili Görüşleri	37
6	Okuma Alışkanlığının İnsan Yaşamındaki Önemine İle İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Düşünceleri	39
7	Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanma Süreçlerini Desteklemek Açısından Yürüttükleri Etkinlikler	42
8	Okuma Alışkanlığına Sahip Öğrencilerin, Diğer Öğrencilere Göre Sahip Oldukları Nitelikler.....	47
9	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından İnsan Yaşamının En Elverişli Dönemi İle İlgili Görüşleri.....	53
10	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden İlkokul Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri	54
11	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Okul Öncesi Dönemin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri.....	56
12	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Ortaokul Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri.....	58
13	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Lise Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri.....	59
14	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Üniversite Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri	60
15	Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Neden Her Yaşta Kazanılabileceği İle İlgili Görüşleri.....	61
16	Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Düzeyi İle Ailelerin Sosyoekonomik Düzeyi Arasında Ne Tür Bir İlişki Olduğuna Yönelik Görüşleri.....	62

17	Sınıf Öğretmenlerinin Teknolojik Gelişmelerin Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Süreçlerini Ne Yönde Etkilediği İle İlgili Görüşleri	64
18	Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Süreçlerine Etkileri İle İlgili Görüşleri	65
19	Sınıf Öğretmenlerinin, Sınıf Kitaplıklarını Oluşturan Kitap Türlerinin Öğrencilerin Okuma İlgi Düzeyine Etkileri İle İlgili Görüşleri	68
20	Sınıf Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Geliştirmelerine Yönelik Önerileri	72

Kısaltmalar Listesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

Bölüm I: Giriş

Bu bölümde; araştırmanın problemi, alt problemleri, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve genel tanımları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Problem Durumu

Okuma, kişilerin ve toplumların tarihinde büyük bir değere sahiptir. Bilginin hızla çoğaldığı günümüzde ise okuma; insan için bir ihtiyaca dönüşmüştür. Çünkü okuma, bir öğrenme aracı, en önemli bilgi edinme yollarından biridir. Birey; okuma becerisi aracılığıyla bilgi birikiminin artması sonucu, kendi uğraş alanlarında ilerleyebilir, çeşitli zihinsel beceriler geliştirebilir, kendini ifade becerilerindeki gelişmeyle birlikte iletişim kurma yeteneklerinin artması gibi faydalar görebilir (Göktürk, 2002). Okuyan birey, çevresinden bağımsız bir insan olma yolunda daha hızlı ilerleyebilir, kendisiyle birlikte içinde yaşadığı toplumun gelişimine de katkıda bulunabilir.

Bireylerin okuma eylemini gerçekleştirebilmelerinin yanında okuma eyleminin niteliği de büyük önem taşımaktadır. Teknolojinin gelişimi, insanların istedikleri zaman istedikleri yerde ve hızlı bir şekilde bilgiye ulaşabilmesine imkan vermektedir. Bu durum bilgi edinme konusunda büyük avantajlar sunsa da bununla birlikte, özellikle günümüz internet ortamında bilgi kirliliği oluşmasına da neden olabilmektedir. Bu bağlamda, bireyin okuyabilmesi kadar nasıl okuduğu, okuduğu ne derece anlamlandırabildiği ve sorgulayabildiği de üzerinde durulması gereken bir konu haline almıştır. Okuma eyleminin daha nitelikli hale gelmesi ise ancak okumanın sürekli ve düzenli ve anlamlı şekilde sürdürülebilmesine, kısacası okumayı bir alışkanlık haline alabilmesine bağlıdır.

Yaşamından ilk yıllarından itibaren yapılacak her bir okuma etkinliği, insan yaşamının her bir dönemi bireyin okuma alışkanlığı geliştirmesi açısından önem taşımaktadır. Ancak, bireyin okumayı öğrendiği ilkökul dönemi, okuma ilgi ve motivasyonu yönünden ayrı bir yere sahiptir. Bu sebepten dolayı okuma alışkanlığı kazandırılması ve geliştirilmesi konusunda en

büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Bu araştırmada ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi konusu ele alınmıştır. Bununla ilgili olarak, ilkokul döneminde öğrencilere rehberlik eden ve onlar için önemli birer rol model teşkil eden sınıf öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir.

Problem cümlesi. “İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?” ifadesi bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Alt problemler. Araştırmada aşağıdaki sorularla ifade edilen alt problemlere yanıtlar aranmıştır:

- Sınıf öğretmenlerinin, okuma alışkanlığının tanımı ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin, okuma alışkanlığının insan yaşamındaki önemi ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek için yürüttükleri çalışmalar nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığına sahip öğrencilerinin diğer öğrencilere göre sahip oldukları nitelikler ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığının ne zaman kazandırılması gerektiği ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin, sosyoekonomik durumun okuma alışkanlığı kazanma düzeyi üzerindeki etkileri ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin, teknolojik gelişmelerin okuma alışkanlığı kazanma sürecini ne yönde etkilediği ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerin

okuma alışkanlığı kazanma sürecine etkileri ile ilgili görüşleri nelerdir?

- Sınıf öğretmenlerinin, sınıf kitaplıklarındaki kitap türleri ile öğrencilerin okuma ilgi düzeylerini ne şekilde etkilediği ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine yönelik önerileri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin, ilkökul öğrencilerinin okuma alışkanlığı geliştirmesine yönelik görüş ve önerilerini tespit etmek ve elde edilen veriler doğrultusunda bu alanda yapılacak olan çalışmalara katkı sağlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Okuma; fiziksel ve zihinsel becerilerin birlikte kullanılmasıyla gerçekleşen, bir metnin zihinde yapılandırılarak anlamlandırılmasına dayalı bir eylemdir. Aynı zamanda okuma, birey için önemli bir öğrenme aracıdır. Teknoloji ve bilimdeki hızlı değişimlere ayak uydurabilme ihtiyacı, günümüzde bireylerin okumasını daha da gerekli kılmıştır. Okuma vasıtasıyla birey ihtiyacı olan bilgiye ulaşabilir, edindiği bilgi yoluyla kişisel gelişimini sürdürebilir, bağımsız bir birey olma yolunda daha hızlı ilerleyebilir. Akademik başarı ve toplumsal statü, dil ve ifade becerilerinin gelişimi, hayal gücü, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme becerisi gibi bir takım zihinsel becerilerin geliştirilmesi de yine okumanın insan yaşamına olan katkılarından. Ancak tüm bunların gerçekleşmesinde, okuma eyleminin gerçekleştirilmesi kadar ne şekilde gerçekleştirildiği, yani okuma eyleminin niteliği de oldukça etkilidir. Bu bağlamda, okuma eyleminin sürekli, düzenli ve anlamlı bir şekilde gerçekleştirilmesi yani okumanın alışkanlığa dönüştürülebilmesi konusu önem taşımaktadır.

İnsan yaşamı bilinmezlerle doludur. Kimse yarın ne olacağını, nelerle karşılaşacağını,

ne tür bir zorlukla mücadele etmesi gerektiğini bilememektedir. Bununla birlikte hemen herkes, içgüdüsel olarak kendini gelecekte karşılaşılabileceği farklı durumlara karşı hazır hissetmek istemektedir. Ancak, insanın hayat boyu karşılaşma ihtimali olan sayısız durumu yaşayarak tecrübe etmesi de imkânsızdır. Oysa okuyan birey, birçok farklı durum ve olayı yaşamadan tecrübe etme şansına sahiptir. Çünkü okuduğu metinlerde anlatılan ve üzerine düşünme fırsatı bulduğu her şey, öğrendiği her yeni bilgi ve vardığı her çıkarım; birey için onu ileride karşılaşılabileceği farklı koşullara hazırlayıcı birer ön bilgi vazifesi görmektedir. Aynı zamanda birey, okuduğu karakterle kendini özdeşleştirerek karşılıklı anlayış ve hoşgörünün temelini oluşturan empati kurma becerisi geliştirebilmektedir. İyi bir insan olmanın da temelini oluşturan bu beceri, okuma alışkanlığının insan yaşamı açısından ne kadar önemli olduğunun bir başka göstergesidir.

Gelecek nesillerin yetişmesinde her toplum, kendisiyle birlikte içinde yaşadığı toplumun da gelişimine katkı sağlayacak bilgi ve donanıma sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle, en önemli bilgiye ulaşma yollarından biri olan okuma ve okuma alışkanlığı konusu ülkemiz eğitim programlarında da önemli bir yere sahiptir. Ancak, Türkiye’ de yapılan okuma alışkanlığı düzeyleri ile ilgili çalışmalara bakıldığında, bu çalışmaların ortak sonucu, okuma alışkanlığı düzeyinin Türkiye’ de diğer ülkelere göre daha az olduğudur. Yapılan araştırmalara göre, okuma alışkanlığının faydası, önemi gibi etkenler, alışkanlık önündeki engeller, çocukların ve öğretmenlerinin okuma düzeylerinin düşük olması, halk kütüphaneleri ve okul kütüphanelerindeki kitapların sayı ve içerik olarak yetersizliği, gezici ve çocuk kütüphanelerinin sayılarının azlığı ve okuma alışkanlığının arttırılmasına yönelik araştırmaların yetersizliği araştırmanın önemini arttırmaktadır. Bu nedenle, bu araştırmanın okuma alışkanlığı kazandırma sürecine katkıda bulunacağı ve yol gösterici bir rol üstleneceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

- Şanlıurfa ili, Suruç ilçesi genelindeki sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle,
- Bu öğretmenlerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi ile ilgili önerileriyle,
- Problem durumunun belirlenmesi ve görüşme formunun hazırlanmasında başvurulacak literatür taraması ve uzman görüşleriyle,
- Görüşme formunda yer alan sorularla sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

Hazırlanacak anketlere verilecek cevaplar, var olan durumu ortaya koymayı sağlayacak kapsamda olacaktır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, veri toplama aracında yer alan sorulara doğru ve objektif yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

Tanımlar

Okuma: Yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili bir iletişim kurulmasına dayalı; bilişsel, davranışsal ve psikomotor becerilerin bir arada kullanılmasıyla gerçekleşen yazılı semboller arasında dinamik bir anlam kurma sürecidir (Demirel, 1990).

Alışkanlık: Bir şeye alışmış olma durumu, iç ve dış etkilere bağlı olarak tekrarlanarak gerçekleşen şartlanmış davranıştır. (TDK, 2005)

Okuma alışkanlığı: Okuma eyleminin, bir ihtiyaç ve zevk kaynağı olarak algılanması sonucu, yaşam boyu sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir (Doğanay, 2001).

Tutum: Bir durum veya etkinlikle ilgili tutulan yol, tavır (TDK, 2011).

İlgi: Bir olay veya etkinliğe duyulan yakınlık, hoşlanma ve ona öncelik tanıma durumudur (TDK, 2005).

Bölüm II: Kuramsal Temeller Ve İlgili Literatürler

Bu bölümde araştırma ile ilgili kuramsal temeller ve ardından konuyla ilgili yapılan daha önceki literatür taramalarına yer verilmiştir.

Okuma Kavramı

Teknolojik gelişme ve yeniliklerle birlikte bilginin hızla çoğaldığı günümüz dünyasında, okumanın sürekli artan bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Okuma, bireyin kendini geliştirmesini sağlamakla birlikte, toplumların ilerlemesinde de etkin bir role sahiptir. Ancak bu etkinliğin düzeyi, bireylerin okuma kavramını tanımları ve okumanın bilincine varabilmelerine bağlıdır. Bu bağlamda, öncelikle okuma kavramının ne ifade ettiğini tam olarak anlayabilmek açısından, okumanın tanımlarına göz atmak ve uzmanların okuma ile ilgili görüşlerine yer vermekte fayda vardır.

Okuma; Türkçe sözlükte, yazıya geçirilmiş metnin sessizce çözümlenip anlamlandırılması veya aynı zamanda seslere çevrilmesi şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2005). Bununla birlikte, anlama ve bilgi edinme yollarından biri olan okuma becerisi, bugüne kadar birçok uzman tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir: Demirel (1990)' e göre okuma; bilişsel ve psikomotor becerilerin birlikte çalışmasıyla gerçekleşen, yazar ile okur arasındaki etkin iletişime dayalı bir anlam kurma etkinliğidir. Ünalın (2006)' a göre okuma; yazılı bir metni bütün olarak algılama ve kavramaya dayalı bir süreçtir. Akyol (2006a)' a göre ise okuma; yazar ile okuyucu arasında kurulacak etkin iletişime dayalı, bireyin belli bir amaç doğrultusunda, ön bilgilerini kullanarak gerçekleştirdiği anlam kurma sürecidir. Okuma, okuyucunun bir metni yorumlamasına dayalı bir etkinliktir (Günay, 2013). Özellikle anlayarak okuyabilmek için çeşitli zihinsel etkinliklerin de gerçekleşmesi gereklidir. Okuma, algısal bir etkinlik ve düşünme sürecidir (Dökmen, 1994).

Okuma ile ilgili tanımlar incelendiğinde, uzmanlar tarafından ortak bir takım kavramlar üzerinde durulduğu dikkat çekmektedir. Bunlar arasında ön plana çıkan iki kavram; algılama ve anlam kurmadır. İncelenen tanımlar ve üzerinde durdukları noktalardan yola çıkılarak okumanın; algılama, anlamlandırma ve zihinde yapılandırmadan oluşan; birden fazla duyunun bir arada çalışmasıyla, önbilgi ve becerilerimizle etkileşim içerisinde gerçekleşen zihinsel bir süreç olduğu çıkarımında bulunulabilir.

Okumanın Amacı

İnsanoğlunun kendini gerçekleştirebilmek adına çaba sarf ettiği her eylem, gerçekleştiği takdirde kendisine fayda sağlayacağına inandığı bir amaç taşımaktadır. Okuma gibi zihinsel ve fiziksel çaba gerektiren bir eylemin de, birey ve toplumun gelişiminde etkili çeşitli amaçları vardır. Okumanın uzmanlar tarafından farklı şekillerde ele alınan amaçları genel olarak; konuşma ve iletişim becerileriyle birlikte çeşitli zihinsel becerileri de geliştirmektir (Güneş, 2007).

Bireyler, yeni şeyler öğrenerek kültür seviyesini arttırmak, iletişim becerilerini geliştirmek, anlama becerisiyle birlikte akademik başarı düzeyini arttırmak, sosyal statü edinmek ya da yalnızca boş vakitlerini değerlendirmek, dinlenmek, rahatlamak amacıyla okuyabilirler. Ayrıca bireyler, sahip oldukları tutumları güçlendirmek, eski bilgilerini tazeleyip yeniden örgütlemek, güncel olaylardan haberdar olmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için, mesleki ilgileri doğrultusunda kendilerini gerçekleştirmek için ya da sadece okumaktan keyif aldıkları için kitap okuyabilirler (Altıntaş, 1995; Kayalan, 2007). Çevrelerinde gördükleri okuyan kişilere özendiği için veya anne, baba ya da öğretmenleri gibi önemsedikleri kişilerin istek ve yönlendirmeleriyle de kitap okuyabilirler (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007).

Bireyleri okumaya iten, çeşitli birçok amaç ortaya korsa da öğrenmenin temel aracı olan okuma eyleminin temelinde “anlamak” vardır (Akça, 2004). Anlamak, aynı zamanda

okuma ile ilgili diğer amaçların gerçekleşmesi için de bir önkoşul niteliği taşır. Okuyucunun üst düzey bilinç seviyesine ulaşmış, farklı düşünme becerilerine sahip bir birey olabilmesi anlama sürecini gerçekleştirebilmesine bağlıdır (Demirer vd., 2010; Saracaloğlu, Dedebali ve Karasakaloğlu, 2010).

Okumanın Önemi

Hemen her alanda sürekli bir değişim ve gelişimin hâkim olduğu günümüzde bilgi; kişiler için önemi yadsınamaz bir kazanım, toplumlar içinse en önemli güç durumuna gelmiştir. Ancak, bu kazanımın gerek kişiler gerekse toplumsal gelişim açısından fayda sağlayabilir oluşu, bilgi ediniminin yanı sıra, onun doğru kullanılabilmesini gerekli kılmıştır. Bunun için; bilginin doğru anlaşılması, yorumlanması, bununla birlikte doğruluğunun ve gerekliliğinin sorgulanması şarttır. Bu açıdan okuma eyleminin niteliği büyük önem arz etmektedir (Sadioğlu ve Bilgin, 2008).

Okuma, yazılı sembollerin tanınması ve sonrasında zihinsel kavramlara dönüştürülmesini içeren, farklı gelişme aşamalarından oluşan bir algılama sürecidir (Bamberger, 1990). Zihinsel kavramlara dönüştürülen sembollerin anlamlandırılması zihinde “düşünme” olayının başlamasını ve bunun devamında, birey açısından davranışlarda olumlu değişim ve yeni davranışların ortaya çıkması gibi gelişimleri sağlar. Okuma ile kişinin kelime dağarcığını zenginleştirmesi, yeni anlayış ve düşünceler kazanması, hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirerek ufkunu genişletip derinleştirmesi mümkün hale gelir (Akyol, 2006b). İnsan, iyi seçilmiş eserler okuyarak, zekâsına ket vuran her türlü güçlüğü ortadan kaldırabilir (Kesebir Toktar, 2012).

Okumanın bireysel yararları daha çok; dil, düşünce ve kişilik gelişimi, başarı, eğitim, toplumsal konum gibi alanlarda görülmekteyken, toplumsal yararı ise özellikle ekonomi ve eğitim alanlarında yoğunluk göstermektedir. Okuma vasıtasıyla kendini geliştiren her birey,

kendi yakın çevresinden başlamak üzere, yaşadığı toplumun gelişimine de doğrudan katkı sağlamaktadır. Ayrıca okuma, bireye değişim ve gelişim bilinci kazandırması yönünden demokratik yapının yaşatılmasında da önemli bir yere sahiptir (Arıcan, 2010).

Okumanın önemini “Kitap okuyan ile okumayan arasındaki fark, ölümlerle diriler arasındaki fark kadar derindir.” sözüyle ifade eden Aristo, okumayan insanın ölüden farkı olmadığını vurgulamıştır. Demek ki okuma, insan için en az ekmek kadar, su kadar önem arz eden bir ihtiyaçtır. Çünkü insan, sadece etten ve kemikten ibaret değildir. İnsan; aklı, ruhu, kalbi, hayalleri olan bir varlıktır ve bir takım duygusal ihtiyaçları da vardır. Bu ihtiyaçlar ise ancak okumak, öğrenmek, sevgi ve mutluluk gibi kavramlarla karşılanabilir (Demir, 2016, s.17). Bu nedenle okuma; yaşamımızın belirli döneminde başlayıp biten değil bizimle ömür boyu devam edecek, yaşamımızın her döneminde yer alması gereken bir etkinliktir. Ünlü çocuk kitapları yazarı Roald Dahl, Charlie'nin Çokolata Fabrikası adlı eserinde şöyle der: İnsan ne kadar okursa, doyamaz o kadar kitaba! İnsan hayatının yarısı, hiç düşünmeden kitap okumaya ayrılmalı.

Okuma İlgisi

İlgi, bireyin bir şeye karşı duyduğu yakınlık duyma ve hoşlanma durumudur (TDK, 2005). İlgilerin ardında, doyum bekleyen çeşitli ihtiyaçlar vardır. Bununla birlikte, ilgi oluşumunda etkili unsurları genel olarak yaş, cinsiyet, fizyolojik ve kültürel şartlar şeklinde sıralayabiliriz (Çiçek Çetinkaya, 2004). Bamberger (1990) ise; okuma alışkanlığının, kişilik ve zihinsel gelişim düzeyine uygun şekilde oluşan ilgilere bağlı olarak geliştiğini ve bundan dolayı bireylerin ilgilerinin okumaya yönlendirilmesinin, onlara okumanın önemini kavratmaya çalışmaktan çok daha etkili olacağını ifade etmektedir.

Bireyin okumaya genel olarak küçük yaşlarda başlaması dolayısıyla, okuma ilgisinin oluşumunda yakın çevrenin, özellikle anne, baba ve öğretmenlerin okumaya karşı

sergiledikleri tutum ve ilgileri oldukça etkilidir (Arıcı, 2008). Çünkü özellikle küçük yaşlarda birey, sosyal öğrenmeye ve yönlendirilmeye daha açıktır. Bu nedenle, çocuğun çevresinde etkili anne, baba, sınıf öğretmenleri ya da Türkçe öğretmenleri gibi kişilerin öncelikle çocuğun ilgileri hakkında bilgi sahibi olmaları ve okuma ilgisinin oluşturulması konusunda birlikte hareket edebilmeleri önemlidir (Çiçek Çetinkaya, 2004).

Güneş (2009), okuyucuların zorluk derecesi aynı olan kitaplar arasından ilgisini çeken kitapları, ilgisini daha az çeken diğerlerine göre daha hızlı ve kolay okuduklarını ifade etmektedir. ABD’de okuma ilgisi ve okuma başarısı arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırmaya göre ise, okuma ilgi düzeyi yüksek öğrencilerin okuma başarı düzeyleri, okuma ilgisi düşük öğrencilere kıyasla daha yüksektir. Aynı araştırmaya göre, gelir ve eğitim düzeyi düşük ailelere sahip ancak okumaya ilgi duyan çocukların okuma başarılarının, gelir ve eğitim düzeyi yüksek ailelere sahip ancak okuma ilgisi olmayan çocuklara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Campbell, Voelkl ve Donahue, 2000).

Yavuzer (2000); çocukların okuma ilgilerinin, etkileşimli okuma, şarkılar söyleme gibi etkinliklerin çeşitliliği oranında yaşamın ilk yıllarında oluşmaya başladığını belirtmiş ve bu tür etkinliklerin okuma alışkanlığına da temel oluşturacağını ifade etmiştir. Bununla birlikte, çocuğun okumaya karşı olumlu tutum geliştirmesi ve okuma ilgisinin oluşumunda en büyük yardımcı ise çocuk kitaplarıdır (Ural, 1989). Ancak, büyürken kitaba dokunma ve onlarla iç içe olma şansı bulamayan bir çocuğun okuma ilgisi geliştirmesi, çocuğun yeteneğine ve aile dışındaki çevre ve olanaklara bağlı kalacaktır (Yavuzer, 1986). Bu açıdan, sınıf kitaplıklarının farklı okuyucu ihtiyaçlarına hitap edebilecek şekilde oluşturulması ve zenginleştirilmesi ile çocukların okuma ilgilerinin geliştirilmesine, bununla birlikte de okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olunabilir (Suna, 2006).

Okuma Alışkanlığı

Okuma alışkanlığının ne ifade ettiği konusunu açıklamadan önce, okuryazarlık kavramlarını açıklamak ve öğrenmek gerekmektedir. Çünkü okuryazarlık olmaksızın okuma alışkanlığından bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenle, okuryazarlık kavramından sonra okuma alışkanlığı kavramı ile ilgili açıklamalara yer verilecektir.

Okuryazarlık kavramı. Okuryazarlık genel olarak, “*Okuma yazması olan, öğrenim görmüş kimse*” (TDK, 2005, s.1494) olarak tanımlanmakla birlikte; bazı ülkelerde yalnızca birkaç satırı okuyabilenleri belirtmek için de kullanılmaktadır. Günümüz şartlarında, temel okuryazarlık olarak da adlandırdığımız adını, soyadını yazıp, yalın ya da basit bir metni okuyabilecek şekilde okumayı öğrenmiş olmak yeterli görülmemektedir. Bu durum gereği, okuryazarlığa yönelik yeni tanım ve kavramlara ihtiyaç duyulmuş ve bunun sonucunda fonksiyonel olarak da adlandırılan işlevsel okuryazarlık kavramı ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 1993). Buna göre işlevsel okuryazarlık; “Bireyin, yaşamını daha kolay sürdürebilmesi ve çevresine faydalı olabilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazanmasına olanak sağlayan, okuduğunu anlamaya dayalı okuryazarlık” olarak tanımlanabilir.

Okuma alışkanlığı kavramı. Alışkanlık kavramı, uzmanlar ve birçok disiplin tarafından farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte vurguladığı noktalar bakımından benzerlikler de içermektedir. Genel olarak alışkanlık; bireyin iç ve dış etkilere bağlı olarak ortaya çıkan, herhangi bir dayatma olmaksızın kendi isteğiyle, aynı şekilde ve yineleyerek, uzun zamandır sürdürmekte olduğu davranış, olarak da tanımlanabilir.

Okuma alışkanlığı ise; okumanın bir ihtiyaç ve zevk kaynağı olarak algılamasına bağlı olarak, okuma eyleminin sürekli, düzenli ve eleştirel bir nitelikte gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır (Doğanay, 2001). Başka bir tanıma göre ise, bu tanımla benzer şekilde okuma

alışkanlığı; okumanın kişisel gereksinimler doğrultusunda sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde sürdürülmesidir (Yılmaz, 2004). Gürcan; okuma alışkanlığını, temel okuma becerisinin edinilmesini takiben, bireyin okuma eylemine şartlanmasına bağlı olarak, okumanın alışkanlığa dönüşmesi olarak tanımlamaktadır (Gürcan, 1999).

Okuma alışkanlığı ile ilgili tanımlara bakıldığında, okuma alışkanlığı ile ilgili olarak düzen ve süreklilik kavramlarının ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Buna göre, alışkanlık kavramı ile de bağlantılı olarak, okuma alışkanlığını; bireyin okuma eylemini herhangi bir dayatma olmaksızın, kendi içsel motivasyonu ve yaşamının bir parçası olduğu his ve algısıyla, sürekli ve düzenli olarak gerçekleştirmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu anlamda, bireyin okumaya neden ihtiyaç duyduğu konusu da önem kazanmaktadır. Okuma alışkanlığı; bireyin okumanın kendisine sağlayacağı katkıları fark ettiğinde yerleşecektir. Doğuştan gelen ilgi ve ihtiyaçların karşılanması ve sonrasında okumanın faydalarının bilincine varılması, zamanla bireye kitaplarla düzenli bir arkadaşlığın kapısını açacaktır (Bamberger, 1990).

Okuma alışkanlığı kazandırılması, başta bireyin okumayı sökmüş olması ile okuma hızının ve akıcılığının artmasına, okumayı sevmesi ve ilgi duymasına bağlı olarak sağlanabilir. Ancak bu da diğer davranış ve alışkanlıklarda olduğu gibi çok boyutlu ve karmaşık bir süreç gerektirir. Okuma alışkanlığının geliştirilmesinde bireyin fiziksel ve bilişsel bir takım özellikleri gibi bireysel ve içinde yaşadığı toplumsal yapı, aile ve arkadaş çevresi, eğitim sistemi gibi birçok çevresel faktör rol oynamaktadır.

Okuma Alışkanlığına Etki Eden Faktörler

Okuma alışkanlığının kazanılması ve geliştirilmesi süreci içsel ve dışsal motivasyon, okuma ilgisi, okumaya karşı geliştirilen tutum, aile, okul ve öğretmen, kütüphaneler ve teknolojik gelişmeler gibi birçok değişkeni olan çok boyutlu bir süreçtir. Öğrencilere okuma

alışkanlığı kazandırılması açısından, bu değişkenler ve okuma alışkanlığına etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olunması önem taşımaktadır. Bu bölümde okuma alışkanlığına etki eden unsurlar, kişisel ve çevresel faktörler olmak üzere 2 genel başlık altında incelenecektir.

Kişisel faktörler. Okuma alışkanlığının kazanılması ve geliştirilmesi sürecinde, okuma eylemini gerçekleştiren bireyin kendisi ile ilgili olan kişisel faktörler, okuma alışkanlığına etki eden etmenlerin başında gelmektedir. Kişisel faktörler bireyin merak, tutku, korku, sevgi gibi duygusal ve ruhsal durumları, yaşı, alışkanlıkları, yetiştirme tarzı, çıkar ve yönsemelerinden meydana gelir (Gürcan, 1999). Bu faktörlerin bir kısmı genetik özelliklere bağlı olarak doğuştan gelse de birçoğu sonradan kazanılan, zamanla geliştirilip değiştirilmesi mümkün olan unsurlardır. Bu anlamda, bu unsurların oluşum aşamasında iyi yönlendirilmesi ve sonrasında iyi gözlemlenip tanınarak bunlara uygun çalışmalar yürütülmesi okuma alışkanlığının kazanılmasına katkıda bulunabilir.

Okuma alışkanlığı kavramı ile ilgili tanımlarda bireyin okumayı bir ihtiyaç olarak hissetmesi, yani yararlarının bilincinde olarak bir amaç dâhilinde gerçekleştirmesi ve zevk kaynağı olarak algılaması, diğer bir deyişle okumaya karşı istekli olması, ilgi ve merak duyması da uzmanların üzerinde durduğu özelliklerdendir. Bu noktadan yola çıkarak, okuma alışkanlığına etki eden bireysel unsurlarla ilgili olarak bireyin genel olarak doğuştan getirdiği bilişsel ve fiziksel özellikler ile sonradan geliştirdiği ilgi, tutum ve motivasyon kavramları üzerinde durmakta fayda vardır.

Okuma alışkanlığının edinilmesinde temel unsurlardan biri olan okuma ve yazma; bilişsel ve fiziksel pek çok becerinin eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesini gerektiren çok yönlü ve karmaşık eylemlerdir. Bunlarla ilgili olarak öncesinde edinilen alışkanlıklar ise, okuma alışkanlığının kazanılması açısından bir tür ön hazırlık olarak düşünülebilmektedir (Alpay, 1991). Yaş ve zekâ, görsel, işitsel ve algısal gelişim düzeyi gibi bilişsel ve fiziksel

faktörler, okumayı olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir (Keleş, 2006). Öğrencinin bilişsel özellikleri ile ilgili problemler, okuma becerisinin kazanılması ve geliştirilmesinin gecikmesine neden olabileceği gibi bu becerinin kazanılmasına tamamen engel de olabilir. Bilişsel unsurların dışında okuma alışkanlığına etki eden bir diğer unsur da bireyin fiziksel özellikleridir. Okuma eyleminin fizyolojik unsurları, görme ve işitme yetenekleri ile beyin ve hafızanın işleyişi ile ilgilidir (Tekgül, 2013).

Okuma alışkanlığına etki eden bir diğer kişisel faktör “ilgi” dir. İlginin sürekliliği, bireyin yaşamında bir gereksinimi karşılıyor olmasına bağlıdır (Yıldız, 2010). Dökmen (1994) okuma düzeyinin, okuma ilgisiyle doğru orantılı olduğunu ve bireylerin ilgi duydukları alanda okuduklarını belirtmiştir. Bu nedenle, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirebilmeleri açısından, ilgi alanlarına uygun kitaplarla karşılaştırılması önem taşımaktadır. Yıldız (2003)’ a göre; çocuğun okumaya ilgi duyması, kitapları kendi isteği ile seçebilmesinden geçmektedir.

Okuma alışkanlığı konusunda başta gelen etkenlerden biri de motivasyondur. Motivasyon, bireyin fizyolojik, psikolojik veya toplumsal ihtiyaçlarına bağlı olarak davranışlarına yön veren etkenlerdir (Atkinson, Atkinson ve Hilgard, 1995). Başka bir deyişle, motivasyonun, bir amaca ulaşmak için bireyi harekete geçiren itici bir güç olduğunu söylenebilir (Balaban, 2004). Selçuk (2004); motivasyonun içsel ve dışsal motivasyon olmak üzere iki temel gruba ayrıldığını ifade etmektedir. İçsel motivasyon; bireyin bir eylemi, bir davranışı dış etkenlerden bağımsız olarak, kendi kişisel doyumunu için gerçekleştirmesidir. Dışsal motivasyon ise; bireyin bir eylem ya da davranışı ödül, takdir edilme, başarı gibi dışsal etkenlere bağlı olarak gerçekleştirmesi şeklinde tanımlanabilir.

Tablo 1

Okuma Motivasyon Ölçeğinin Wang ve Guthrie (2004) Tarafından Geliştirilen Boyutları

İçsel Motivasyon	Merak
	İlgi
	Zoru Tercih Etme
Dışsal Motivasyon	Tanınma
	Notlar
	Rekabet
	Uyum
	Sosyal

Kaynak: (Yıldız, 2010, s.42)

Tablo 1’ de görüldüğü gibi ilgi, merak, zoru tercih etme okumaya yönelik içsel motivasyonu; tanınma, notlar, rekabet, sosyal değerler ve uyum dışsal motivasyonu oluşturmaktadır. Bu anlamda ikisi birbirinden farklı kavramlar olsalar da bireyin okumaya yönelmesi ve okuma alışkanlığı kazanma sürecinde her ikisinin de etkili olduğunu ve göz önünde bulundurulmaları gerektiğini belirtmekte fayda vardır.

Okuma motivasyonu küçük yaşlarda, özellikle bireyin temel okuryazarlık becerisini edindiği ilkökul döneminin ilk yıllarında, ilerleyen dönemlere göre daha yüksektir. Bu nedenle, çocukların okuma alışkanlığı geliştirebilmeleri açısından bu dönemin iyi değerlendirilmesi, çocuk kitapları ve dergileri ile okuma alışkanlığı geliştirme süreçlerinin desteklenmesi gerekmektedir (Yıldız vd., 2006). Gerek okul içinde gerekse okul dışında öğrencilerin bireysel özellikleri de göz önünde bulundurularak okuma motivasyonunu arttırmaya yönelik takdir ve teşvik edici çalışmalar yürütülmelidir (Çifçi, 2006). Ülkemiz genelinde, öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi amacıyla, her gün sınıf içinde veya okul genelinde, hep birlikte 20 dakika kitap okunması şeklinde düzenlenen “Türkiye Okuyor Kampanyası” projesi de genel özellikleri açısından okumaya teşvik çalışmalarına

birer örnek kabul edilebilir (Yıldız, 2010). Proje çerçevesinde, il milli eğitim müdürlüklerince hazırlanan çok kitap okuyan öğrencilerin ödüllendirilmesine dayalı uygulamalar incelendiğinde, öğrenciler tarafından okunan kitap sayılarında artış olduğu belirlenmiştir.

Okuma alışkanlığının kazanılması, bireyin okumaya karşı geliştirdiği tutumla da yakından ilgilidir. Okuma tutumu; okuma eylemine yönelik geliştirdiği eğilim, yatkınlık şeklinde tanımlanabilir. Okumaya karşı tutum oluşturma konusunda, çocuğun anne-baba ve öğretmenleri başta olmak üzere çevresindeki insanların okumaya karşı sergiledikleri tavırlar büyük önem taşımaktadır (Yurtbakan, 2017). Okuma tutumu ile ilgili araştırmalar, okumaya karşı olumlu tutum geliştirmiş olan öğrencilerin okuma motivasyonlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Baker ve Wigfield, 1999).

Çevresel faktörler. Toplumsal bir varlık olarak tanımladığımız insan, doğumundan itibaren çevresiyle karşılıklı etkileşim içerisinde. Beslenme, barınma, giyinme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasından, dil ve iletişim becerisi, temel kültürel öğelerin uygulanması ve karakter özelliklerine kadar birçok davranış ve özelliğinin öğrenilmesinde, şekillenmesinde ve geliştirilmesinde, bireyin içinde büyüdüğü başta aile, arkadaş ve öğretmenlerinden oluşan sosyal çevrenin oldukça önemli bir yeri vardır. Bununla birlikte, içinde yaşanan coğrafi çevre ve şartlarının da bireyin yaşamı ve gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğu göz ardı edilmemelidir. Öyle ki ünlü düşünür İbn-i Haldun'un "Coğrafya kaderdir." sözü de bunu vurgular niteliktedir. Sonuç olarak; gerek sosyal gerek coğrafi açıdan, gerekse çevresel unsurlar, bireyin yaşamının her alanında azımsanamayacak bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, bu bölümde çevresel faktörler, okuma alışkanlığının kazanılması ve geliştirilmesine etkileri açısından değerlendirilecektir. Okuma alışkanlığına etki eden çevresel unsurlar aile, okul ve öğretmen, kütüphane, kitaplar, programlar ve teknolojik gelişmeler şeklinde sıralanabilir.

Aile faktörü. Bireyin içine doğduğu, birlikte en çok vakit geçirdiği, ilk öğrenmelerini gerçekleştirdiği, dolayısıyla kişilik ve davranış gelişiminde tartışmasız en etkin ve önemli yere sahip olan aile, okuma alışkanlığının geliştirilmesi sürecinde rol oynayan faktörlerin de başında gelmektedir. Okuma alışkanlığı ile ilgili tanımlara ve uzman görüşlerine baktığımızda genel olarak; okuma alışkanlığı gelişimi temel okuryazarlık becerisine dayalı bir alışkanlık olarak ele alınsa da çocuğun okuma yazma bilmediği okul öncesi dönemin de göz ardı edilemediği söylenebilir. Bu dönemde her ne kadar çocuğun kendisi okuyamıyorsa da anne ve babaların çocuklarıyla birlikte yürütecekleri etkinlikler, okuma becerisini izleyen süreçte, çocuğun okumasının bir alışkanlık halini almasında bir nevi ön hazırlık teşkil edeceklerdir.

Okumaya yönelik çeşitli materyaller, etkin rol modeller yönünden zengin uyarıcılara sahip bir çevrede büyüyen çocuğun, bu yönden eksik veya yoksun bir çevrede büyüyene kıyasla okumaya yatkınlığı daha yüksek olacaktır. Birçok araştırma göstermiştir ki, kitaplığı olan bir evde büyüyen ve ailesi tarafından okuma etkinliklerine zaman ayrılan çocukların okuma alışkanlığı kazanma düzeyleri daha yüksektir (Sangkaeo, 1999). Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin (2003) 'in, kitaplarla erken yaşta tanışma ve anne babaların çocuklarına kitap okumaları ile okumaya yönelik olumlu tutum geliştirme arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemeleri de bu tür uygulamaların okuma alışkanlığı konusundaki önemine dikkat çeken örneklerdendir.

Ailelerin bilinç düzeyi ile sosyoekonomik düzeyleri de okuma alışkanlığına etki eden ailesel faktörler içinde değerlendirilmesi gereken etkenlerdendir. Bir evde normal şartlarda, çocuğun okuma materyaline ilk ulaşacağı yer olan kitaplıkların bulunmaması bir yana, geçim sıkıntısı yaşayan bir aile için okumanın ihtiyaç sıralamasının başlarında yer almayacağı aşikârdır. Bu durum, çocuk açısından okuma materyaline ulaşabilme imkânını ve ailenin okuma etkinliklerine ayıracağı zamanın miktarını, dolayısıyla da çocukların okuma ilgisini doğrudan etkileyecektir. Buna ek olarak; çocuğun çevresinde okuyan bir model bulunmaması,

aile ortamında farklı bir dil ile konuşulması gibi etkenler de okuma becerisi edinme ve okuma alışkanlığı kazanma sürecine olumsuz yönde etki eden unsurlardandır (Keleş, 2006).

Okul ve öğretmen faktörü. Çocukların kitap okuma alışkanlığı, çeşitli okuma etkinlikleriyle küçük yaşlardan itibaren geliştirilebilir (Sangkaeo, 1999). Ancak ailede bu fırsatı bulamamış olan, özellikle küçük yerleşim birimlerinde yaşayan, aile çevresinde okuma konusunda yetkin birer örnek bulunmayan çocukların okuma alışkanlığını okulda kazanması mümkündür (Aşılıoğlu, 2008).

Okuma alışkanlığı kazandırılması konusunda, özellikle temel okuma becerisinin edinildiği ilkökul dönemi oldukça önemlidir. Çünkü okumayı yeni öğrenen her öğrenci için, onun daha özgür ve bağımsız bir birey olmasına kapı açan bu kazanım oldukça heyecan vericidir. Dolayısıyla bu süreçte, televizyon ekranında gördüğü yazılardan, yolda karşılaştığı tabelalara kadar karşılaşacağı her metin de ilgi çekicidir. Bu bağlamda, okullara ve özellikle sınıf öğretmenlerine okuma ilgi ve alışkanlığının geliştirilmesinde büyük sorumluluk düşmektedir.

Öğretmenler, çocukların hayatında anne ve babalarından sonra en büyük etkiye sahip kişilerin başında gelir. Bunun sebebi çocukların, öğrenmelerine ve gelişimlerine yardımcı olan öğretmenlerine bakış açısıdır. Özellikle küçük yaş grubundaki çoğu çocuğa göre öğretmeni, hemen her konuda bilgi sahibi olan ve her şeyin en doğrusunu bilen kişilerdir. Bu nedenle öğretmen, öğrenci için güçlü ve etkili bir modeldir (Yılmaz, 2009).

Öğretmenlerin okuma alışkanlığına sahip iyi okurlar yetiştirebilmeleri, öncelikli olarak kendilerinin okuma alışkanlığına sahip olmalarına bağlıdır (Kurulgan ve Çekerol, 2008). Çünkü öğrenciler üzerinde, öğretmenlerin söyledikleri ile birlikte tavır ve davranışları da büyük bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, öğretmenin kendisinin de iyi bir okur olduğunu öğrencileri ile paylaşması ve öğrencilerin dikkatini çekecek davranışlar sergileyerek öncelikle kendisinin

kitapları sevdiğini öğrencilerine sezdirmesi gerekir (Susar- Kırmızı, 2012). Araştırmalara göstermiştir ki; okumaktan keyif alan ve öğrencilerine de okumayı sevdirmeye yönelik çaba harcayan bir öğretmene sahip öğrenciler, diğer öğrencilere kıyasla okuma ilgisi ve okuma düzeyi daha yüksek olan çocuklardır (Devrimci, 1993).

Sınıf kitaplıkları, özellikle evinde kitaplık bulunmayan öğrenciler için okuma materyaline en kolay ulaşacağı yerdir. Bu nedenle sınıf kitaplıkları, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmesinde önemli bir yere sahiptir. Sınıf kitaplıkları oluşturulması ve düzenlenmesi esnasında öğrencilerin okuma hız ve akıcılıklarının farklılık gösterebileceğinin, her öğrencinin farklı ilgi ve merakları olduğunun göz önünde bulundurulmasında yarar vardır. Öğretmenler; öğrencilerin okuma ilgi ve eğilimlerini belirleyip geliştirmeli ve bu doğrultuda, çocukların okumaktan keyif alacakları kitaplarla karşılaşmalarına yardımcı olmalıdır (Demirel, 2002). Özellikle Türkçe derslerinde yoğunlaşacakları etkinlik ve uygulamalarla öğrencilere okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmalı, öğrencilerin ders kitapları dışındaki okuma materyallerine kendi başlarına ulaşabilecek ve bunları değerlendirebilecek düzeye gelmeleri konusunda onlara rehberlik etmelidir (Demirel, 2002). Bu uygulamalar sırasında dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise, okuma konusunda, öğrenciyi okumaktan soğutabilecek zorlayıcı bir tavır takılmaktan sakınılmasıdır.

Okuma alışkanlığının kazandırılması ve geliştirilmesi için, öğretmenler yalnızca öğrenciler değil, aileler için de yol gösterici olmalı; onları bilgilendirip yönlendirerek çocuklarının okuma alışkanlığı geliştirme sürecine dâhil etmeye çalışmalıdır (Çılgın, 2006). Öğretmen tarafından yapılacak çalışmalara destek olunması ve etkinliğinin artırılması ile ilgili olarak okul idarecilerine de büyük sorumluluk düşmektedir. Öğrencinin sınıf kitaplıkları dışında da okuma materyaline ulaşabileceği okul kütüphanesi vb. farklı mekânların kurulmasına çalışmak, okul genelinde öğrencileri okumaya özendirecek etkinlik ve projelerin uygulamaya konulmasını sağlamak ya da öğretmenler tarafından bu yönde geliştirilen

etkinliklere destek olmak idarecilerin bu konuya yönelik yetki ve görevleri arasında sayılabilecek unsurlardandır. Bunun dışında, okul idarecilerinin öğrencilerin öğretmenlerinden sonra örnek alabileceği kişiler olması da okuma alışkanlığının geliştirilmesi yönünden onlara sorumluluk yükleyen bir başka konudur.

Kütüphane faktörü. Bireylerin okumayı bir alışkanlığa dönüştürme sürecinde faydalanabilecekleri araçlardan bir tanesi de kütüphanelerdir. TDK (2005)' ye göre kütüphane, kitap, film, plak gibi her türlü düşünce ve sanat ürününü toplayıp düzenleyen ve okurlara sunan kuruluş olarak tanımlanmıştır. Çeşitli okuma materyali, kitap derlemeleri, bilgi ve belgelerin toplanıp düzenlenerek hizmete sunulmasıyla, insanların bunlara ulaşmasına imkân tanıyan kuruluşlar olan kütüphaneler, bireylerin okuma alışkanlığı geliştirmeleri üzerinde etkin role sahiptir.

Kütüphaneler, bireylerin okuma becerilerini geliştirme ve sürdürmelerine yardımcı olan, ödev ve araştırmalarını yapabilmelerine, çeşitli konularda kendi kendilerini eğitebilmelerine ve bilgi edinmelerine olanak tanıyan, zamanı verimli değerlendirmeyi sağlayan kurumlardır (Bayram, 1990). Bunun yanı sıra, bu materyallerin okunabilmesine uygun şekilde oluşturulmuş okuma salonları açarak, okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik düzenleyeceği çeşitli kültürel etkinlik ve projelerle, okuma alışkanlığının gelişimi açısından gerekli olan ruhsal ortamın sağlanmasında, alanında eğitim almış personeli ile sunduğu rehberlik katkısıyla da önemli bir yere sahiptir. (Yılmaz, 1990).

Kütüphaneler; kitap seçimi, araştırma becerisi ve okuma alışkanlığının geliştirilmesinde kullanılacak en verimli ortamlardır (İnan, 2005). Bunun için, çeşitli öğrenme materyalleri, teknolojik araç gereç ve destekleyicilerle donatılarak, okuma için yeterli seviyede konforlu mekânlar olacak şekilde düzenlenip geliştirilmelidir (Mugambi, 2015). Bu fiziksel düzenlemelere ek olarak, bireylerin okuma alışkanlıklarının olumlu yönde

gelişebilmesi için kütüphanelerin düzenli kullanılmasının gerekliliği de göz ardı edilmemelidir.

Okuma kaynaklarına ulaşabilme konusunda en öncelikli yardımcı, sınıf kitaplıklarıdır. Ancak sınıf kitaplıklarının oluşumu esnasında, öğrenci ilgileri ne kadar göz önünde bulundurulsa da bir sınıf kitaplığının büyüklük ve kapasitesi düşünüldüğünde, tüm öğrencilerin okuma ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda kitap barındırabilme imkânı yoktur. Bundan dolayı, okullarda öğrencilerin kitaplara ulaşabilmelerine ve aynı zamanda kütüphane kullanım tekniğini öğrenmelerine imkân tanıyacak birer okul kütüphanesine de ihtiyaç duyulmaktadır. Her bölge, okul ve sosyoekonomik şartlarda öğrencilerin ulaşma imkânı bulabildikleri ilk kütüphane türü olarak tanımlanan okul kütüphaneleri; kaynak çeşitliliğiyle, öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik kitap seçebildikleri, bilgi düzeylerini yükseltmelerine ve araştırmacı kişilik geliştirmelerine yardımcı olan, kendilerini sınıf ortamı dışında daha özgür hissedebildikleri yerlerdir (Aşıcı ve Özarslan, 2002; Mete, 2012).

İsteyen herkesin, ücretsiz olarak faydalanabildiği halk kütüphaneleri de okuma alışkanlığının geliştirilmesine, bireylere ihtiyaç duydukları ortamı ve kaynakları sağlayarak destek olan kurumların başında gelmektedir (Cevher, 2015). Aynı zamanda halk kütüphaneleri, okul ve çocuk kütüphaneleriyle birlikte bireylerde kitap ve okuma sevgisi oluşturulmasında etkin rol üstlenmektedir (Mete, 2012).

Program faktörü. Kitapların ve okumanın gerek bireysel gerekse toplumsal önemi; okuma alışkanlığının geliştirilmesi konusunun, gelecek nesillerin yetiştirilmesinde birer kılavuz işlevi gören eğitim programlarımızda da yer alması gerekliliğini doğurmuştur. İlkokul döneminde, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları ve geliştirmeleri konusunda en öncelikli ders; temel amaçları okuma, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimine dayalı Türkçe dersidir (Yıldız, 2009). Bu anlamda, bu amaçların gerçekleştirilmesi doğrultusunda

programlarda yer alan kazanımlar ve yürütülen her bir etkinlik öğrencilerin okuma tutumlarına etki edebilecek birer unsurdur.

Kitap faktörü. Uygulanan öğretim programları kadar, öğrenciler tarafından en sık kullanılan kitaplar olan ders kitapları ve içerdikleri metinler de okuma alışkanlığının geliştirilme sürecinde göz önüne alınması gereken bir konudur. Çifçi (2006), ders kitaplarında yer alan metinlerin o dersin içeriği ile sınırlı kalması ve daha çok öğretim amacı taşıyan metinler olması açısından, ders kitaplarının diğer okuma materyallerinden farklılık gösterdiğini ifade etmektedir. Oysa metinler daha çok, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabileceği konularla ilgili olmalı ve öğrenci metinde kendini de bulabilmelidir.

Çocukların okuma alışkanlığı geliştirebilmeleri öncelikli olarak kitaplarla aralarında güçlü bir bağ kurabilmelerine bağlı olacaktır. Bu yönden çocuklara sunulan kitapların nitelikleri oldukça önemli olup, özellikle çocuk kitaplarının gerek biçim (dış yapı) gerekse içeriklerinin (içyapı) özen ve titizlikle hazırlanması gerekmektedir. İyi bir kitap çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayan, daha da önemlisi severek, zevk alarak okuduğu kitaptır (Devrimci, 1993). Bu bağlamda ilginin, çocukların yaş ve cinsiyetlerine göre farklılık gösterebildiği de dikkate alınmalıdır. Örneğin kitap seçimi konusunda, küçük yaş grubundaki okuyucular için kitabın görselliği, 7-16 yaşlarındaki daha büyük okuyucular içinse yazar adı ve kitap hakkındaki yorumlar gibi faktörler daha belirleyici olabilmektedir (Bogel, 2011).

Teknolojik gelişmeler faktörü. Teknolojinin hayatımızın hemen her alanında yer aldığı günümüzde çocuklar; akıllı telefon, tablet, bilgisayar, televizyon gibi teknolojik araç gereçlerle erken yaşta karşılaşmakta ve bunlarla iç içe büyümektedir. Teknolojik gelişmeler bir yandan çocukların farklı dünyalar keşfetmelerine, bilgiye daha hızlı ve kolay ulaşabilmelerine imkân tanırken, diğer yandan sunduğu zengin renk ve ses içeriği ile aynı

anda birden fazla duyuya hitap edebilmesi yönünden çocuklar tarafından kitaplar ve hatta oyuncaklardan daha cazip bir zaman değerlendirme aracı gibi görülmektedir. Bu durum, çocukların iletişim becerilerini ve sosyal yönlerini olumsuz etkilemektedir.

Bir araştırmaya göre, “Teknoloji hangi etkinlikleri yapmanızı azalttı?” sorusunu, çocukların %37’ si okuma, %29’ u oyun oynama, %27’ si spor yapma ve %8’ i bir müzik enstrümanı çalma etkinliklerini azalttığını belirterek cevaplamışlardır (Aksoy, 2014). Bu sonuçlar da göstermektedir ki teknolojik gelişmeler kitap okuma alışkanlığının giderek azalmasına neden olmaktadır. Zaman içinde kâğıt, kalem, yazma gibi klasik araç ve yöntemler yerini farklı yöntemlere bırakacak, modern yöntemlerle bilgiye daha kolay ve hızlı ulaşma imkanı bulan çocuklar kitaba dokunmaktan uzak kalacaklardır (Cevher, 2015).

Türkiye’de Okuma Alışkanlığı

Bilginin hızla çoğalıp yayıldığı günümüzde, bilgiye ulaşmanın yanı sıra bilgiye sahip olmak; bireyler için bir ihtiyaç, toplumlar içinse onları ileriye taşıyacak en önemli güç halini almıştır. Bilgiye en doğru ve bağımsız şekilde ulaşmak ise ancak ve ancak okumak ile mümkün olabilmektedir. Bu yüzden, diyebiliriz ki ülkelerin gelişmişlik düzeyleri okuma ve araştırmaya verilen önemle doğru orantılıdır. Ülkemizde de çeşitli alanlarda önemli gelişmeler görülmekle birlikte, yapılan araştırmalar göstermektedir ki kitap, dergi, gazete okuma ve önemi konusunda henüz istenilen düzeye ulaşamamış bulunmaktayız.

TUİK Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) istatistiklerine göre; ülkemizde 2017 yılında yayımlanan okuma materyallerinin sayısı, 2016 yılına göre %10,8 artış göstermiştir (<http://www.tuik.gov.tr>). Araştırmada ayrıca, Avrupa’ da %21 olan ortalama kitap okuma oranının Türkiye’ de %0,1 olduğu da ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, Uluslararası Yayıncılar Birliği’nin 2016 verilerine göre; kitap, ihtiyaç listemizde 235. sırada yer almaktadır ve Türkiye’de günün yalnızca 1 dakikası kitap okumaya ayrılırken, 6 saati

televizyon izlemeye, 3 saati ise internete ayrılmaktadır. Çocuklara kitap hediye edilmesinde ise ülkemiz, 180 ülke içerisinde 140. sırada yer almaktadır (www.mebgiris.com). Yapılan bir diğer araştırmaya göre, Türkiye’ de dergi okuma oranı % 4, kitap okuma oranı %4,5 ve gazete okuma oranı % 22, radyo dinleme oranı %25, televizyon izleme oranı ise %94 olarak belirlenmiştir (MEB, 2007).

Kültür ve Turizm Bakanlığının, 2011 yılında gerçekleştirdiği “Türkiye Okuma Kültürü Haritası” araştırması kapsamında uygulanan anket verilerine göre, en çok okunan basılı materyal türü kitaptır. Aynı araştırma sonuçlarına göre, Türkiye’de her 4 kişiden birinin kitap okuma alışkanlığına sahip olduğu ve kişi başına yılda ortalama 7,2 kitap okunduğu tespit edilmiştir. (www.kygm.gov.tr). Bu sonuçlara göre toplum bireylerinin, okuma alışkanlığına sahip olma ve okur tipi yönünden “orta düzey okur tipi” kategorisine girdiği söylenebilir ki bu sonuç, okur düzeyleri düşünüldüğünde aşağı sınırdaki bir değerdir (Karaaslan, 2016).

İlgili Araştırmalar

Okuma, insan yaşamına sağladığı katkılar dolayısıyla yalnızca bireyler değil toplumların gelişimi açısından da büyük öneme sahiptir. Bu nedenle, okuma alışkanlığı ve geliştirilmesi konusu, gerek ülkemizde gerekse yurt dışında önemli araştırma konularından biri haline almıştır. Bu bölümde, okuma alışkanlığı ile ilgili olarak ülkemizde ve yurtdışında yapılan araştırmalardan bazılarını ve bunların sonuçlarına alfabetik sıralama göz önüne alınarak yer verilmiştir.

Türkiye’de yapılan araştırmalar. Aksoy (2014)’ un Bolu’ da 2., 3., 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile bu öğrencilerin velileri ve sınıf öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmaya göre; katılımcıların tamamına yakını kendisinde okuma alışkanlığı olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğuna göre, sınıf öğretmeni ve arkadaşlarının, yarıdan fazlasına göre anne ve babalarının, 1/3'ünden fazlasına göre kardeşlerinin, oldukça az bir bölümüne göre ise akrabalarının okuma alışkanlığının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bekar (2005)' in Kastamonu'da, ilköğretim 5. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmaya göre; anne-babanın mesleği ile çocukların okudukları kitap sayıları, anne-babanın eğitim düzeyi ile çocukların kütüphaneye gitme amaçları ve televizyon seyretme sıklıkları arasında, sosyoekonomik düzey ile çocukların kendilerine ait bir kitaplığa sahip olma durumları ve sahip oldukları kitap sayıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Bütün- Ayhan, Şimşek ve Biçer (2013)' in çocukların okuma alışkanlığı ile ilgili tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmalarına göre; cinsiyet, kitap alma ve kitapçıya gitme sıklığı, bir yayına abone olma, sınıfta ve evde kitaplık bulunması, sosyoekonomik düzey gibi değişkenler ile çocukların okumaya karşı tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Cevher (2015)'in Ankara ilinde, halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin okuma alışkanlığı üzerindeki rolü üzerine yürüttüğü araştırmasına göre; öğrencilerin kütüphanede okuma oranı evlerinde okumayı tercih edenlere göre daha düşüktür. Bununla birlikte, kütüphane ortamında okumayı seven öğrencilerin okuma düzeyi diğerlerine göre daha yüksektir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, kütüphane ortamında okumanın, öğrencilerin okuma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Darıcan (2014)' in Hatay ilinde, 8 ilkokulda 511 dördüncü sınıf öğrencisi ile yaptığı araştırmaya göre; okul öncesi eğitimin, öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde genel olarak etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin kendilerine ait oda ve kitaplıklarının bulunması, anne babalarının okuma sıklığı düzeyleri, okul öncesinde aileleri ve sınıf ortamında öğretmenleri tarafından kendilerine kitap okunmasının, sürekli bir yayına abone olunması, kitap fuarlarına ve kitabevelerine gidilmesi ve

okuma ödevlerinin de okumaya yönelik olumlu tutum geliştirmede etkileri olduğu belirlenmiştir.

Demir (2016)' in, Siirt'te, ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine yürüttüğü araştırmasına göre; okuma alışkanlığı demografik ve sosyo-kültürel özelliklere göre farklılık göstermekte ve ailelerin gelir düzeyi ile okuma alışkanlığı arasında pozitif yönde bir ilişki görülmektedir.

Deniz (2017)' in okuma alışkanlığının geliştirilmesi ile ilgili, Mardin ili Midyat ilçesinde görev yapan 100 Türkçe öğretmeni üzerinde yaptığı araştırmaya göre; öğretmenlerin %30' u öğrencilere model olunmasıyla, %28' i okumaya ilgi çekilmesi ve sevdirmesiyle, %21' i doğru kitap seçimi ile, %10' u okumaya uygun ortam oluşturulmasıyla, %8' i ödül sistemi ile, %3' ü ise eğitim politikalarında yapılacak düzenlemelerle okuma alışkanlığının kazandırılabilceğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere okuma alışkanlığının nasıl kazandırılması gerektiğiyle ilgili düşüncelerinin, alan yazın sonuçlarıyla benzerlik taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ercan (2013)' in Konya'da 50 yedinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmaya göre; öğretmen-veli işbirliğinin, öğrencilerin okuduğunu anlama ve okumaya yönelik hatırlama becerilerini arttırdığı, Türkçe dersine yönelik tutumlarına olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, öğretmen-veli-okul işbirliği çalışmalarının, öğrencilerin okuma becerilerinin gelişimine ve okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine katkı sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

İnan (2005), İstanbul' da, 400 ilkökul öğrencisi ile okuma alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmasında elde ettiği bulgulardan hareketle; çocukların okul öncesi eğitim almalarının, kütüphane kullanma alışkanlığı kazanmalarının, düzenli olarak okumaya zaman ayırmalarının sağlanması, evde çocuğa ait bir kitaplığın bulunması, okul ve sınıf kitaplıklarına işlevsellik kazandırılması gibi önerilerde

bulunmuştur.

Kaynar (2007)' in İstanbul'da, ortaöğretim öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasına göre; okuma alışkanlığı, öğrencilerin kelime hazneleri ile birlikte kendini ifade etme, dinleme ve iletişim becerilerine de olumlu yönde etki etmektedir. Bununla birlikte, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin farklı düşüncelere saygı duyma ve hoşgörü gibi olumlu kişilik özellikleri geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Keleş (2006)' in Ankara ilinde, 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine yürüttüğü araştırmasına göre; ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Ayrıca, özel ve merkez okullarda öğrenim gören öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeyleri, köy okullarında öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksektir.

Kesebir Toktar (2012)' in Edirne ilinde, ilköğretim 1. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanım düzeylerini belirlemeye yönelik araştırmasına göre; evin kira vb. olma durumu, evde yaşayan aile bireylerinin sayısı sosyoekonomik unsurların öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Ancak ailelerin gelir düzeyi ile öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mete (2012)' nin, Malatya il merkezinde, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarını belirli değişkenlere göre belirlemek amacıyla araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeyleri genel olarak yüksek seviyede olmakla birlikte bu düzeyin, kız öğrencilerde erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, düzenlenen “Malatya Okuyor Kampanyası” nın öğrencilerin okuma alışkanlığına karşı olumlu tutum geliştirmeleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tekgül (2013)' ün, 203' ü öğrenci ve 149' u Türkçe öğretmeni 352 kişi üzerinde

yaptığı araştırmaya göre; katılımcıların % 74,5' inin okullarında kütüphane, % 94,6' sının ise evlerinde kitaplık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, okuma alışkanlığının geliştirilmesi açısından olumlu olarak nitelenmiştir.

Turgut Bayram (2009)' un araştırmasına göre ise resimli çocuk kitaplarının; cinsiyet, ilgi ve eğilim fark etmeksizin çeşitli yaş grubundaki çocukların okuma alışkanlığı kazanma süreçlerinde büyük etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tüzer (2016)' in Kahramanmaraş ilinde, ortaokul 8. sınıf öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasına göre; kızların okuma alışkanlığı düzeyi erkek öğrencilere oranla daha yüksektir. Ayrıca, ailenin eğitim düzeyi ile öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki vardır ve öğrencilerin kendilerine ait bir çalışma odası ve kitaplıklarının olması okuma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilemektedir.

Yıldız (2009)' ın Eskişehir'de, 4. ve 5. Sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırmaya göre; ilköğretim öğrencilerinin hikâye, masal ve çizgi roman türünde kitaplar ile macera, mizah ve kahramanlık konularını içeren kitapları daha çok tercih ettikleri belirlenmiştir.

Yıldız (2010)' ın 5. sınıfa giden 581 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin okul dışında okumaya zaman ayırdıkları yayın türlerinin ilgi ve merakları doğrultusunda belirlendiği, okuma eğilimleri üzerinde içsel motivasyonun etkili olduğu, dışsal motivasyonun ise herhangi bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul içinde, örneğin okuma saatlerinde gerçekleştirdikleri okumalarında ise, hem içsel hem de dışsal motivasyondan etkilendikleri, ancak dışsal motivasyonun daha güçlü bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Yurtbakan (2017)' ın Trabzon ili, Maçka ilçesinde gerçekleştirdiği araştırmaya göre; okuma saatlerinin öğrencilerin okumayı sevmesinde olumlu etkisinin olduğu, televizyonun ise okumalarını olumsuz etkilediği, tür bakımından en çok hikâye kitaplarını, içerik olarak ise macera kitaplarını tercih ettikleri; okuma materyali olarak kitaptan sonra en çok dergi okumayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yurtdışında yapılan araştırmalar. Baker ve Wigfield (1999)' in öğrencilerin okuma motivasyon düzeyleri ile okuma etkinlik ve başarıları arasındaki ilişkiye yönelik yaptıkları araştırmaya göre; okuma başarısı ile okuma motivasyonu arasında basit ve doğrudan bir ilişki olmadığı, bu ilişkinin cinsiyet ve etnik yapı gibi değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bogel (2011)' in kitap seçimine ilişkin araştırmasına göre; kitap seçiminde genç okuyucular özellikle erkek olanlar için, kitabın kapak ve resimleme gibi görsel özellikleri belirleyici olurken, 7-16 yaş aralığındaki daha büyük okuyucular özellikle kızlar için yazar adı ve tanıtım yazısının daha belirleyici olduğu sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak; karakterler, konu ve yazı üslubu gibi özellikler arasındaki uyum da kitap seçiminde belirleyici rol oynamaktadır.

Johnson ve Blair (2003)' e göre okuyacakları yayınları kendilerinin seçmesi; çocuklara kendi kararlarını verme imkânı verir, kendilerine uygun yayın seçebilme becerilerini geliştirir, güven ve mülkiyet duygusu kazandırır, okuma başarılarını artırır ve en önemlisi sürekli ve düzenli okumaya teşvik eder.

Majid ve Tan (2007), öğrencilerin okuma alışkanlıkları, yeterlilikleri, motivasyon ve okumaya yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan araştırmalarına göre; öğrencilerin büyük çoğunluğunun akademik başarılarını yükseltmek amacıyla okumaktadır. Ayrıca; araştırma sonucunda bilgisayar ve internet, sosyal medya gibi unsurların, öğrencilerin okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mckenna (1995)' nin yaptığı araştırmaya göre; okumaya karşı geliştirilen tutum ile okuma beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır ve kız öğrencilerin okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirme oranı, erkek öğrencilere kıyasla daha fazladır.

Moser ve Morrison (1998)' un, araştırma sonuçlarına göre; öğretmen tarafından öğrencilere okunan kitapların, öğrencilerin kitap seçimleri üzerinde; gönüllü veli

katılımlarıyla yürütülen kitap okuma etkinliklerinin de öğrencilerin okumalarında etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ise öğretmenlere; öğrencilere yüksek sesle okuma, severek okuyan bir model olma, öğrencilerin günlük okumalarını sürdürmelerini destekleme, okul ve halk kütüphanelerinden okuma materyali edinmelerini sağlama ve öğrenciler arasında kitap paylaşımını sağlama gibi öneriler getirilmiştir.

Palani (2012)' nin okuma alışkanlığı ve okuyan toplum arasındaki ilişkiye yönelik araştırmasına göre okuma; kişilik gelişimini, fikirleri ve doğru düşünme becerisini, davranış değişikliklerini şekillendiren bir eylemdir. Bu nedenle; okuyan, kültürlü bir toplum, ancak okuma alışkanlığına sahip bireylerden oluşur.

Bölüm III: Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi ve geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin incelendiği bu araştırmada, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına dayanan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, araştırma sürecinin biçimlendirilmesi konusunda araştırmacıya esneklik tanıyan, tümevarıma dayalı bir yaklaşım gerektirmektedir. Bununla birlikte, nitel araştırmada araştırmacı, nicel araştırmadakinden farklı olarak; sadece gözlemleyen ve veri toplayan kişi değil, veri toplama sürecinin doğal bir parçası olarak katılımcılarla doğrudan görüşen, deneyimlerini paylaşan ve edindiği bakış açısı ve edinimleri analiz aşamasında kullanan kişi konumundadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden, bize tümüyle yabancı olmayan ancak anlamını tam olarak kavramakta güçlük çektiğimiz durum, olay, deneyim veya kavramları araştırmaya yönelik olgu bilim (fenomenoloji/ phenomenology) deseni kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Olgu bilim araştırmalarında, veri kaynakları araştırma konusu olguyu bizzat yaşayan veya bunu yansıtabilecek kişilerdir. Bu nedenle, bu araştırmanın veri kaynağı olan çalışma grubunu, öğrencilerle sürekli etkileşim içinde olan ve yalnızca derslerinde değil, davranış ve alışkanlıklarının şekillenmesinde de etkin rol üstlenen öğretmenler oluşturmaktadır.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde görev yapan 92 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Aşağıdaki tablolarda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, eğitim durumları, meslekteki görev süresi gibi demografik bilgileri ile ilgili frekans değerlerine yer verilmiştir:

Tablo 2

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Frekans Dağılımı

Cinsiyet	(f)
Kadın	54
Erkek	38

Tablo 2 incelendiğinde, 92 katılımcıdan 54' ünün kadın, 38' inin erkek olduğu görülmektedir. Kadın öğretmenlerin sayısı, erkek öğretmenlerin sayısından fazladır.

Tablo 3

Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Frekans Dağılımları

Kıdem	(f)
1-5 yıl	74
6-10 yıl	11
11-15 yıl	3
16-20 yıl	2
21 yıl ve üzeri	2

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (74 öğretmen) mesleğinin ilk yıllarında olduğu görülmektedir. 11 öğretmen 6-10 yıl, 3 öğretmen 11-15 yıl, 2 öğretmen 16-20 yıl, 2 öğretmen ise 21 yıl ve üzeri süredir görev yapmaktadır.

Tablo 4

Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Frekans Dağılımları

Eğitim Durumu	(f)
Ön lisans	1
Lisans	89
Yüksek Lisans	2

Tablo 4' e göre, katılımcıların tamamına yakınının (89 öğretmen) lisans mezunu, 2 öğretmenin yüksek lisans, 1 öğretmenin ise ön lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak alan yazın taraması ve uzman görüşleriyle oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği kullanılmıştır. Oluşturulan görüşme formu, sınıf öğretmenlerinin ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik görüş ve önerilerini toplamak amacıyla hazırlanan 10 sorudan oluşmaktadır.

Hazırlanan sorular sınıf öğretmenlerinin;

- Okuma alışkanlığının tanımı,
- Okuma alışkanlığının insan yaşamındaki önemi,
- Öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için yürüttükleri etkinlikler,
- Okuma alışkanlığına sahip öğrencilerinin diğer öğrencilere göre sahip oldukları nitelikler,
- Okuma alışkanlığının kazandırılması açısından en elverişli dönemin ne zaman olduğu ve bunun nedeni,
- Ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeylerine etkileri,
- Teknolojik gelişmelerin, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma sürecine etkisi,

- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma sürecine etkisi,
- Sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeyi üzerindeki etkileri ile ilgili öğretmen görüşleri ve
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine yönelik, okul ve sınıflarda uygulanabilecek önerilerini belirlemeye yönelik oluşturulmuştur.

Veri Toplama Süreci

Sınıf öğretmenlerinin, ilkökul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, ilk olarak konuyla alakalı literatür taraması yapılmış, kaynaklar incelenmiştir. Edinilen bilgiler ve araştırmaya ait alt problemler doğrultusunda, 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, hazırlanan görüşme formu araştırmaya danışmanlık eden, eğitim bilimleri alanında çalışan Doç. Dr. Mehmet Ali İÇBAY tarafından değerlendirilmiştir. Alınan geribildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Hazırlanan görüşme formu, Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinlerin alınmasından sonra, Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenlerine, gönüllülük ilkesine bağlı kalınarak uygulanmıştır. Görüşme öncesinde öğretmenlere araştırmanın konusu, amacı ve görüşme sırasında zaman tasarrufu sağlanması amacıyla ses kaydı yapılacağı ile ilgili bilgi verilmiş ve yazılı izinleri alınmıştır. Görüşmelerin büyük çoğunluğu öğretmenler odasında yapılmış olup, imkanların el verdiği okullarda okul kütüphanesi ve idare odaları da görüşme yeri olarak kullanılmıştır.

Görüşmeler süresince, soruların katılımcılara aynı şekilde yöneltilmesine, anlaşılmayan sorular konusunda asıl sorulmak istenenin katılımcılara aslına uygun şekilde

izah edilmesine özen gösterilmiştir. Sesli kayıt alınarak yapılan görüşmelerde katılımcılar görüşme formunda yer alan sorulara verdiği yanıtlar, görüşme sonrasında üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın, olduğu gibi yazıya dökülmüş ve “Görüşmeci-1, Görüşmeci-2...” şeklinde adlandırılarak dijital ortamda dosyalanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, edinilen verileri açıklamakta kullanılacak kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Veriler; kodlama, temaların bulunması, kod ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere 4 aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Veriler analiz edilirken, güvenilirlik açısından her bir katılımcı öğretmenin “G-1, G-2, G-3...” şeklinde kodlanmasıyla, katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirliğin Sağlanması

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik nicel araştırmalara göre farklı bir takım stratejiler kullanılarak sağlanır. Nitel araştırmada geçerlik, araştırmacının araştırdığı durum, olay, deneyim veya kavramları, olduğu gibi ve mümkün olduğunca objektif bir biçimde gözlemesi anlamına gelir. Güvenirlik konusu ile ilgili temel bazı ölçütler ise, nitel araştırmanın sosyal olguların karmaşık, sürekli bir değişim içerebilen ve öznel yapısını ele alan bazı ilkeleri ile çelişmektedir. Bununla birlikte, güvenirliğin, araştırma boyunca kullanılan yöntem ve uygulanan adımların ayrıntılı bir şekilde sunulması gibi önlemler alınarak sağlanması da mümkündür.

Bu araştırmanın geçerliği; farklı özelliklere sahip (cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi) katılımcılarla görüşülmesi, veri toplama sürecinin açıklanması, elde edilen bulguların tablolar

halinde sunulması ile sağlanmaya çalışılmıştır. Bunların yanı sıra, araştırmacının da öğretmen olması, araştırmaya katılan öğretmenlerin güven duygularını arttırarak, görüşme süresince kendilerini daha rahat ifade etmelerine ve görüşme sorularına daha samimi cevaplar vermelerine katkı sağlayıcı bir unsur olmuştur. Araştırma sürecinde, araştırmacıya danışmanlık eden Doç. Dr. Mehmet Ali İÇBAY' ın görüş ve önerilerine başvurulmuş, alınan geribildirimler doğrultusunda araştırmanın niteliğini arttırmaya yönelik önlemler alınmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak açısından; araştırma yöntemi aşamalarıyla birlikte açık ve anlaşılır bir şekilde anlatılmış, elde edilen sonuçlar bulgular ile ilişkilendirilmiş, katılımcılara ait ifadelerden doğrudan alıntılara yer verilmiş, veriler bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek şekilde kodlanmış ve araştırmaya ait ham veriler saklanmıştır.

Bölüm IV: Bulgular Ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, ilkokul öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik görüş ve önerilerini toplamak amacıyla, 92 sınıf öğretmenine uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen yanıtlar ile bu yanıtlardan yola çıkılarak ulaşılan bulgulara ve bu bulgular doğrultusunda yapılan yorumlara yer verilmiştir. Bulguların gösterildiği tablolarda belirtilen toplam görüş sayısı, açık uçlu soruların birden fazla görüş bildirebilmesinden dolayı katılımcı sayısından fazladır.

Okuma Alışkanlığının Tanımı

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığının tanımı ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda elde edilen bulgular ve bunlardan yola çıkılarak ulaşılan yorumlara verilmiştir.

Tablo 5

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Tanımı İle İlgili Görüşleri

Okuma Alışkanlığının Tanımı	(f)
Düzen	44
Süreklilik	44
İçsel olması	34
İhtiyaç olarak hissetme	17
Amaç	16
Zaman/ Mekân/ Yayın Türünün fark etmemesi	7

Tablo 5 incelendiğinde, okuma alışkanlığının tanımlarken; eşit sayıda katılımcının (44 öğretmen) “düzen” ve “süreklilik” kavramlarını vurguladığı görülmektedir. Buna göre okuma alışkanlığı; okuma eyleminin belli bir düzen dâhilinde sürekli tekrarlanmasıdır. Okuma alışkanlığının tanımına ile ilgili olarak “düzen” ve “süreklilik” kavramlarının altını çizen

öğretmen ifadelerinden birkaçı şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı, kitabı düzenli, devamlı aralıklarla okumaktır.” (G-21)

“Düzenli bir şekilde, belirli aralıklarla, okumayı hiç bırakmadan okumaya devam edilmesidir.” (G-71)

“Okuma alışkanlığı, bir bireyin düzenli olarak sürekli kitap okumasıdır.” (G-91)

Katılımcıların büyük çoğunluğu, okuma alışkanlığını tanımlarken “içsel olması”(34) üzerinde durmuşlardır. Buna göre okuma alışkanlığı, bireyin okuma eylemini, herhangi bir zorlama olmaksızın, kendi içinden gelerek sürdürmesidir. Buna yönelik öğretmen ifadeleri ise şöyledir:

“Okuma alışkanlığı, okuma eyleminin istekli bir şekilde devam etmesidir.” (G-66)

“Okuma alışkanlığı bence, bireyin okumayı severek yapmasıdır.” (G-68)

17 katılımcı, okuma alışkanlığının tanımı ile ilgili olarak “ihtiyaç olarak hissedilmesi”, 16 katılımcı ise “Bir amaç doğrultusunda yürütülmesi” üzerinde durmuşlardır. 7 katılımcı ise okuma alışkanlığının tanımı ile ilgili olarak, “zaman/ mekân/ yayın türü fark etmeksizin yürütülebilmesi” kavramına değinmişlerdir. Okuma eyleminin sürekliliğinin, katılımcıların da vurguladığı şekilde bir amaç dahilinde yürütülmesi ve ihtiyaç olarak hissedilmesi ile bağlantılı olduğu bilinmektedir. Bununla ilgili örnek öğretmen ifadeleri şöyledir:

“Okuma alışkanlığı, bence bir yaşama planı gibi bir şey. Aynı bizim böyle yememiz, içmemiz, temel gereksinimlerimiz vardır ya onun gibi bir şeydir bence okuma alışkanlığı.” (G-39)

“Okuma alışkanlığı dediğimizde, bireyin okuma becerisini belli bir amaç doğrultusunda, hayatı boyunca sürdürebilmesi olarak tanımlayabilirim.” (G -53)

Edinilen bulgular değerlendirildiğinde, sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığı ile ilgili tanımlarının literatür taramasında edinilen sonuçlar ile örtüşmekte olduğu görülmektedir. Bundan yola çıkılarak; araştırma grubundaki öğretmenlerin okuma alışkanlığının tanımı ile

ilgili olarak doğru bilgilere sahip olduğu görülmektedir.

Okuma Alışkanlığının Önemi

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığının insan yaşamındaki önemi ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda elde edilen bulgular ve bunlardan yola çıkılarak ulaşılan yorumlara verilmiştir.

Tablo 6

Okuma Alışkanlığının İnsan Yaşamındaki Önemi ile İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Düşünceleri

Okuma Alışkanlığının Önemi	(f)
Başarıyı arttırması	7
Bakış açısını genişletmesi	35
Zihinsel becerileri geliştirmesi	37
Bireyin kendini geliştirmesini sağlaması	48
Kelime dağarcığını genişletmesi	24
İfade becerisini geliştirmesi	35
Sosyal ilişkileri geliştirmesi	23
Yaşamı şekillendirmesi	12
Kendini tanımayı sağlaması	8
Özgüven gelişimini sağlaması	6
Empati kurma becerisi kazandırması	12
Farkındalık kazandırması	8
Hayal gücünü geliştirmesi	11
Hayatı kolaylaştırması	5
Mutluluk verme	14

70 katılımcının verdiği okuma alışkanlığının insan yaşamına katkıları ile ilgili cevaplar doğrultusunda oluşturulan Tablo 6 incelendiğinde, 48 katılımcı okuma alışkanlığının

bireyin kendini geliştirmesini sağladığını belirtmiş, okumanın bir öğrenme aracı olduğunu ve bireyin kendisi ile birlikte çevresine de fayda sağlayacak şekilde gelişim göstermesine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Okuma alışkanlığının, bireyin kendini geliştirmesini sağladığını ifade eden öğretmen ifadelerinden birkaçı şu şekildedir:

“Okuma insanı her türlü açıdan geliştiriyor, sosyal, psikolojik... Yani insanın kendisine yatırımını okuma alışkanlığı.” (G-51)

“Okuma alışkanlık haline getirilirse birey gelişecektir; kişisel anlamda, psikolojik anlamda gelişecektir.” (G-70)

“Mesela, eğitimle alakalı bir kitap, öğrencilere karşı nasıl yaklaşabileceğim, onların neler hissettiği, düşüncesi, bununla ilgili bilgiler edindim ve beni geliştirdi. Bu açıdan insanların kendi alanında kitaplar okuması, kendini geliştirebilmesine katkı sağlayacaktır.” (G-72)

Katılımcılardan 37’ si okumanın zihinsel becerileri geliştirdiğini ifade ederken, eşit sayıda (35 öğretmen) katılımcı ise bakış açısını genişlettiğini ve ifade becerisini geliştirdiğini belirtmiştir. Buna birlikte, 24 katılımcı okumanın kelime dağarcığını genişlettiği, 23 katılımcı ise bireyin sosyal ilişkilerini geliştirdiğine değinmiştir. Buna yönelik öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Okuduğu bir metinden anlam çıkarabilme, bunu yorumlayabilme açısından, önümüze çıkan sorunları, problemleri çözme kapasitemize faydası olacağını düşünüyorum.” (G-65)

“Okumak kişinin kelime haznesini genişletir en başta, kendini daha iyi ifade edebilmesini sağlar, farklı düşünebilme becerisi kazanmasına yardımcı olur, olaylara farklı açılardan bakabilir.” (G-60)

12 katılımcı “yaşamı şekillendirme” kavramı ile okumanın bireye bir amaç ve sorumluluk bilinci kazandırdığını, yaşamının daha düzenli ve planlı olmasına katkı sağladığını vurgulamıştır. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okuma alışkanlığı insanın hayatını şekillendirir.” (G-78)

7 katılımcı, okumanın gerek akademik anlamda gerekse sosyal ilerleme açısından bireyin başarısını arttırmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu yönde görüş bildiren öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okuma alışkanlığı kazanan bireyler sınavlarda daha başarılı olacaktır.” (G-68)

Tablo 6’ ya göre; katılımcılardan 8’ i okumanın bireyin özeleştirisi ile kendini tanımasını sağladığını, 6’ sı özgüvenini geliştirmesine katkı sağladığını, 12’ si empati kurma becerisi gibi kişilik özellikleri kazandırdığını ifade etmiştir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı kazanan bir birey öncelikle kendisini tanımlar, kendisini eleştirebilir, kendisinin farkında olabilir.” (G-39)

“Kitap okuma, bireye özgüven katar, bildikçe bilinçler.” (G-49)

“İnsan için çok önemli olan empati, birbirini anlama ve diğer insanlara karşı saygı, sevgi, bunları daha çok okuma alışkanlığı yani okuyarak kazanabiliriz.” (G-88)

Tablo 6’ ya göre; 14 katılımcı okumanın bir dinlenme, rahatlama ve güzel vakit geçirme aracı olarak kişiye mutluluk verdiğini, 11 katılımcı okuma alışkanlığının bireyin hayal gücünü geliştirdiğini, 8 katılımcı okuma alışkanlığının bireye farkındalık kazandırdığını, 5 katılımcı ise birçok şeyi yaşamadan tecrübe etme fırsatı sunması yönünden hayatı kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Bunlarla ilgili örnek öğretmen ifadeleri ise şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı bireyin hayatını renklendirir, hayal dünyasını geliştirir.” (G-86)

“Kişinin kendini fark etmesini, evreni, doğayı, çevreyi fark etmesi için okuması gerekir her şeyi.” (G-40)

“İnsan tecrübe etmediği bazı şeyleri ya da hiç edemeyeceği şeyleri okuma alışkanlığıyla yani kitaplardaki yaşanmışlıklarla tecrübe edebilir.” (G-54)

Yürütülen Etkinlikler

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek açısından yürüttükleri etkinlikler ile ilgili elde edilen bulgular ve bunlardan yola çıkılarak ulaşılan yorumlara verilmiştir.

Tablo 7

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanma Süreçlerini Desteklemek

Açısından Yürüttükleri Etkinlikler

Yürütülen Etkinlikler	(f)
Okuma saati düzenleme	65
Çeşitli kitaplar sunma	41
Model olma	36
Anlattırma/Özet / Soru sorma	35
Ödüllendirme	32
Veliye yönelik çalışmalar	29
Özendirici etkinlikler	18
Kütüphaneden faydalanma	17
Farklı ortamlarda okuma	13
Anlama ve yorumlama etkinlikleri	8
Okumanın faydalarından bahsetme	7
Oyunlaştırma	7
Okuma ödevi verme	7
Defter ya da çizelge tutma	6
Canlandırma/ Görselleştirme	4

Tablo 7' de, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını desteklemek açısından yürüttükleri etkinliklerle ilgili olarak 92 katılımcının cevapları incelendiğinde; katılımcıların büyük çoğunluğu, öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırabilmek için genel olarak her günün belli ders saatlerinde, bazen de dersten arta kalan boş vakitlerde olmak üzere

“okuma saati” yaptıklarını belirtmişlerdir. Okuma alışkanlığı, okuma eyleminin sürekli ve düzenli bir biçimde devam ettirilmesidir. Okuma saati düzenleyen öğretmen ifadelerinden birkaçı şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı kazandırmak için; günlük belli bir saati, belli bir zaman okumaya vermemiz gerekiyor öncelikle.” (G-19)

“Kitap okuma saatlerimiz oluyor, çocuklarla birer saat aralığında kitap okuma yapıyoruz.” (G-55)

Katılımcıların yarısına yakını (41 öğretmen), süreci desteklemek açısından öğrencilere yaş, seviye ve ilgilerine yönelik çeşitli kitaplar sunmaya gayret ettiklerini belirtmişlerdir. Yaş ve ilgi alanlarına yönelik kitapların, bireyler tarafından daha rahat okunmakta olduğu ve okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Bu uygulama ile ilgili örnek öğretmen ifadelerinden biri şu şekildedir:

“Öğrenci seviyesine göre kitaplar seçiyordum. En önemlisi öğrencinin ilgilendiği kitapları ve karakterine uygun kitaplar, bazı maceracı çocuklar için daha çok macera kitapları... Çok zengin bir kitaplık oluşturma gayem hep vardı...” (G-22)

Tablo 7’ ye göre; 36 katılımcının “model olma” yoluyla öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini destekledikleri görülmektedir. Özellikle küçük yaş grubu düşünüldüğünde öğretmenler, çocuğun yaşamında aileden sonra en etkili kişilerden biridir. Buradan yola çıkarak, model olma yolunu kullanan örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okuma saatinde ben de onlarla kitap okuyorum özellikle bu dikkatlerini çekiyor çünkü okuma yap demekle ona örnek olma arasında fark var. Genelde zaten rol model alıyorlar sizi... Özellikle kitap siparişlerimi okula veriyorum.” (G-26)

Tablo 7’ ye bakıldığında, 35 katılımcının öğrencilerinin okumalarının takibini yapabilmek amacıyla okudukları kitabı “anlattırma”, “özet çıkarttırma” ve kitabın içeriğine yönelik “sorular sorma” etkinliğini yürüttükleri görülmektedir. Az sayıda katılımcı ise (6

öğretmen) “defter ya da çizelge” tutarak okuma takibi yapmaktadır. Buna yönelik öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Kitapları önce okuyorlar, sonra özet çıkarttırıyorum, sonrasında da bunu gelip sınıfa anlatmalarını sağlıyorum.” (G-8)

“Okuduklarında dönütlerini alıyorum... Sorular soruyorum içerikle ilgili.” (G-43)

“Aylık ya da haftalık bir şeyimiz vardı, çizelgemiz vardı. Onunla okumalarını takip ediyordum.” (G-81)

Tablo 7’ ye göre; katılımcılardan 32’ sinin okuma alışkanlığı kazanma sürecini “ödüllendirme” yöntemini kullanarak desteklediği görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin görev yaptığı Şanlıurfa-Suruç ilçesinde, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde ilçedeki tüm okulların katıldığı “Suruç Okuyor” adlı okuma kampanyası da düzenlenmiş ve ilçe genelinde en çok kitap okuyan öğrenciler çeşitli ödüllerle ödüllendirilmiştir. Okuma alışkanlığının kazanılması sürecinde dışsal motivasyonun etkili olduğunu bilinmektedir ve ödül en sık kullanılan dışsal motivasyon araçlarından biridir. Takibi doğru yapıldığı ve doğru kullanıldığı takdirde süreci destekleyebilecek bir yöntemdir. Ödüllendirme yöntemini kullanan örnek ifadesi şu şekildedir:

“Ödül veriyorum. Genelde kırtasiye malzemesi ama burada satılmayan, daha farklı olanlar. Mesela masaüstü açacak vermişim en son, o çok ilgilerini çekmişti. O yüzden daha çok okumaya heves ediyorlar... ya da okuduklarından daha farklı yeni bir kitap.” (G-74)

Tablo 7’ ye göre 29 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek amacıyla veliyi bilinçlendirme çalışmaları yaptığını ve veliden destek aldığını ifade etmiştir. Aile, bireyin içinde büyüdüğü ilk çevre olması nedeniyle öğrencilerin yaşamında önemli yere sahiptir. Dolayısıyla velilerin okumaya yönelik tutum ve davranışları da öğrencinin okuma alışkanlığı kazanma sürecinde etkili bir faktördür. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Velileri bilinçlendirme çalışmaları yapıyorum çünkü onlar da bir rol model.” (G-14)

Tablo 7’ ye göre; 18 katılımcı kitap ayracı, kitap kumbarası vb. özendirici, heveslendirici etkinliklerle öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemeye çalışmaktadırlar. Bu tür etkinliklerin etkisini belirten örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Seçtiğim kitapları da daha dikkat çekici, daha okumayı özendirici kitaplar seçiyorum. Ödül olarak kullanıyorum kitabı.” (G-45)

Tablo 7 incelendiğinde, 17 katılımcının öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek için kütüphaneden faydalandığı görülmektedir. Kütüphaneler, zengin kitap içeriği, uygun okuma ortamı sunması gibi özellikleri ile okuma alışkanlığı kazanma sürecini olumlu yönde etkileyebilecek kurumlardır. Kütüphanelerden faydalanan örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Kütüphaneye gitme saatimiz var öğrencilerin kitap okuma ortamının nasıl olduğunu öğrenmesi açısından. Farklı kitapları görmek ilgilerini çekiyor, bu şekilde okumaya daha istekli oluyorlar orada.” (G-76)

Tablo 7’ ye göre; 13 katılımcı öğrencilerin daha keyifli ve ilgili okumalarını sağlayabilmek açısından, derslik dışında, “farklı ortamlarda okuma” etkinlikleri yürüttüklerini belirtmişlerdir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Bazen bahçeye inip, ilgi çekici olması için yer değişikliği yaparak çocuklarla açık havada kitap okuyoruz.” (G-35)

Tablo 7’ ye göre; 8 katılımcı hikâye haritası, hikâye unsurlarını belirleme vb. “anlama ve yorumlama etkinlikleri” ile okuma alışkanlığı kazanma sürecini desteklemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Okuma alışkanlığı, anlamlı okumaya dayalıdır. Bu yönden anlama ve yorumlama etkinlikleri, öğrencinin okuduğunu anlama becerisiyle birlikte okuma alışkanlığı geliştirmesinde de etkili olabilecek bir etkidir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığının kazandırılması açısından kitap okumaktan ziyade, ilkokullarda okumayı anlama da ön plana çıkıyor. Bunun için hikâye haritaları yaptırıyorum.” (G-26)

Tablo 7’ ye bakıldığında eşit sayıda katılımcının (7 öğretmen), okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek için “okumanın faydalarından bahsetme”, “oyunlaştırma” ve “okuma ödevi verme” etkinliklerini kullandıkları görülmektedir. Bunlara yönelik öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek için evde öğrencinin kitap okumasını sağlayabilmek için kitabın ve okumanın önemini, kendini geliştirmenin öneminden bahsediyorduk.” (G-33)

“Oyunlaştırıyoruz okumayı. Mesela bir çember kuruyoruz, güzel bir hikâyeyi seçtiğimiz bir arkadaşımız çemberin etrafında gezerek okuyabiliyor.” (G-88)

“Ödevlerde okumanın daha fazla olacağı etkinlikler veriyorduk verdiğimiz alıştırmalarda.” (G-83)

Tablo 7’ ye göre; 4 katılımcı öğrencilerin okuma süreçlerini desteklemek için “canlandırma” ve “görselleştirme” yöntemini kullanmaktadır. Canlandırma ve görselleştirme, öğrencilerde ilgi uyandırma ve okumayı eğlenceli hale getirme ve somutlaştırma açısından kullanılabilir yöntemlerdir. Buna ek olarak, canlandırma ile öğrencilerin okudukları karakterle empati kurması da desteklenmiş olacaktır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Dramalar falan yaptırıyordum okudukları kitaplar üzerinden. Canlandırma yapıyorlardı, hoşlarına gidiyordu dramalar.” (G-49)

“Okuma sonrasında ben daha çok resim yaptırmayı tercih ediyorum. Kitap onlarda ne bıraktı, akıllarında ne kaldı, bu konuda işte resimler yaptırıyorum.” (G-28)

Okuma Alışkanlığına Sahip Öğrenci Nitelikleri

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığına sahip öğrencilerinin, diğer öğrencilerine göre sahip olduğu niteliklerle ilgili görüşlerine ve bunlar doğrultusunda yapılan yorumlara verilmiştir.

Tablo 8

Okuma Alışkanlığına Sahip Öğrencilerin, Diğer Öğrencilere Göre Sahip Oldukları Nitelikler

Öğrenci Nitelikleri	(f)
Zihinsel becerileri gelişmiş	72
İfade becerisi gelişmiş	53
Özgüveni yüksek	30
Akademik başarısı yüksek	27
Sosyal yönü gelişmiş	24
Ders içi katılım oranı yüksek	23
Olumlu davranış sergileme	22
Kelime dağarcığı geniş	17
Düzenli/ Planlı/ Sorumluluk sahibi	15
Aile ilgisi ve desteğine sahip	13
Hayal gücü gelişmiş	11
Temel okuma becerisi gelişmiş	11
Duyuşsal özellikleri gelişmiş	10
Kültürlü/ Bilgili	8
Liderlik vasfına sahip	6
Meraklı ve araştırmacı kişilik	5
Empati kurabilen	3
Akranlarına örnek ve yardımcı olan	2
Kendini tanıma özelliğine sahip	1

Tablo 8' de, araştırmaya katılan 92 sınıf öğretmeninin, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre sahip olduğu nitelikler ile ilgili verdikleri cevaplara ait

veriler görülmektedir. Tablo 8' e göre; büyük çoğunluğu oluşturan 72 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre, anlama, kavrama, problem çözme, yaratıcı düşünme, karşılaştırma, çok yönlü ve farklı düşünme gibi zihinsel becerilerinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Okuma eylemi, bireyin düşünce yapısını geliştiren çeşitli zihinsel işlemlerin gerçekleştiği karmaşık bir süreçtir. Buna yönelik öğretmen ifadelerinden birkaçı şöyledir:

“Okuma alışkanlığına sahip öğrenci, soruları yorumlama yeteneğine sahip oluyor. Mesela sadece tek, düz bir şekilde bakmıyor da daha alternatiflere bakıyor çünkü kitap okuyarak zihni gelişiyor. Çok yönlü düşünme yeteneğine sahip oluyor.” (G-23)

“Okuma seviyesi yüksek olan, düzenli olarak kitap okuyan öğrenciler daha iyi algılayabiliyor, daha hızlı düşünebiliyor.” (G-32)

Tablo 8' e bakıldığında 53 katılımcının, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre “ifade becerileri” nin daha gelişmiş olduğunu belirttikleri görülmektedir. Buna yönelik öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Diğer öğrencilerle aralarındaki en büyük fark, kitap okudukça kendini ifade etme, konuşma becerilerinin gelişiyor olmasıdır.” (G-26)

“Okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer çocuklara oranla konuşma şekli güzel, kendini ifade etme yeteneği gelişmiştir.” (G-55)

Tablo 8' e bakıldığında 30 katılımcının, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerinin diğer öğrencilerine göre sahip oldukları niteliklere ile ilgili “özgüven” kavramını vurguladıkları görülmektedir. Okuma alışkanlığı ile kendini geliştiren bireyin, bu gelişimin etkisiyle kendine olan güveni de artacaktır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığına sahip çocuklar daha girişken olabiliyor. Kendilerinden emin oluyorlar çünkü daha çok şey biliyorlar.” (G-89)

Tablo 8 incelendiğinde 27 katılımcının, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerinin diğer

öğrencilerine göre “akademik başarısı yüksek” olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Okuma eyleminin, zihinsel becerileri geliştirdiği bilinmektedir. Dolayısıyla, okuma alışkanlığına sahip bir öğrencinin, zihinsel becerinin gelişmesi ve daha aktif şekilde kullanabilmesinin derslerine yansması da olumlu yönde olacaktır. Buna yönelik örnek öğretmen ifadeleri şöyledir:

“Sürekli kitap okuyan öğrencilerin diğer öğrencilere göre dersleri daha iyi, daha başarılılar.” (G-67)

“Okuyan öğrenci, diğerlerine göre, derslerinde daha başarılı oluyor çünkü okuduğunu anlıyor.” (G-73)

Tablo 8’ e göre 24 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha “sosyal” olduğunu ifade etmiştir. Okuma alışkanlığının, ifade becerisini geliştirdiği bilinmektedir. Bu, öğrencilerin sosyal açıdan çevresindeki kişilerle olan ilişkisine olumlu katkı sağlayacaktır. Buna yönelik, örnek ifade şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığına sahip öğrenciler daha sosyal oluyorlar, arkadaşlarıyla ilişkilerinde daha iyiler.” (G-54)

Tablo 8’ e göre 23 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha “ders için katılımı yüksek” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuması iyi olan öğrencilerime baktığımda, derse katılımları daha yüksek çünkü anlayabiliyor, okuduğunu algılayabiliyor, algıladığı için cevap verebiliyor. Öyle olunca da daha istekli oluyor derse karşı.” (G-32)

Tablo 8’ e göre 22 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha fazla “olumlu davranış” sergileyen öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Okuyan birey, okuduklarından çıkarımlarda bulunur. Özellikle kişilik gelişimi devam eden öğrencilerin, okuduklarından yaptıkları çıkarımlar, yaşamı ile birlikte karakter ve

davranışlarına da yön verici bir etkiye sahip olacaktır. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığına sahip öğrenciler, kurallara uyma açısından daha avantajlılar, daha uygun şekilde hareket edebiliyorlar. Birbirine zarar verme açısından, arkadaşlarını incitme açısından da daha az sorunlar olabiliyor o öğrencilerde.” (G-65)

Tablo 8’ e göre 17 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre “kelime dağarcığı”nın daha geniş olduğunu ifade etmiştir. Buna yönelik öğretmen ifadesi şöyledir:

“Kitap okuyan çocuklarda, kelime dağarcığının çok daha fazla olduğunu fark edebiliyorsunuz.” (G-53)

Tablo 8’ e göre 15 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha “planlı/ düzenli/ sorumluluk sahibi” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Kitap okuma alışkanlığına sahip öğrencilerimiz, diğerlerine göre dersleri daha düzenli, ödevlerini zamanında yapıyorlar. Öğretmenin verdiği sorumluluğu yerine getiriyorlar.” (G-18)

Tablo 8’ e göre 13 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre “aile ilgi ve desteğine sahip” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Bireyin içine doğduğu çevre olan aile ve yaşamındaki en önemli kişiler olan anne-babaların, çocukların davranışlarından kişilik gelişimine, ilgi ve tutumlarına kadar hemen her konuda etkili olduğu bilinmektedir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığına sahip öğrenciler, ailesi tarafından ilgi gören öğrencilerdir. Ailesi tarafından evde öğrenciye kitap okuması için, ders çalışması için uygun zaman ve mekân belirlenmiştir.” (G-18)

Tablo 8’ e göre 11 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere

göre “hayal gücü gelişmiş” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Okuyan birey, farklı dünyalar keşfeder, yazarın kurgusuna, hayal gücüne ortak olur. Bu ortaklık zaman içinde kendi hayal gücünün de gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır. Buna yönelik öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuyan çocuklar daha farklı resimler yapıyor. Diğerleri ev resmi, çocuk resmi yaparken, o çocuğun hayal dünyası geliştiği için daha farklı şeyler yaptığını görüyorum.” (G-86)

Tablo 8’ e göre 11 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre “temel okuma becerisi gelişmiş” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Okuma alışkanlığı, okuma eyleminin düzenli ve sürekli yapılmasına dayanır. Bu süreklilik, öğrenciye temel okuma becerisi konusunda pratik kazandırarak, gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Çok kitap okuyan öğrencilerimin okuması akıcı oluyor ve okuduğunu anlayabiliyor.” (G-23)

Tablo 8’ e göre 10 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha kibar, sakin, dürüst, yapıcı, kısacası “duyuşsal özellikleri gelişmiş” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Kitap okuyan çocuklar daha uysal, daha sakin oluyor.” (G-74)

Tablo 8’ e göre 8 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha “kültürlü/ bilgili” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Okuma alışkanlığı, anlamlı okumaya dayalı olarak gelişen bir alışkanlıktır. Dolayısıyla, okuma alışkanlığına sahip bir öğrenci için okuma eylemi, aynı zamanda bir öğrenme aracı işlevi görecektir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı olan çocuğun kültür düzeyi genel anlamda yükseliyordu ve sizinle sohbet edebilecek bir düzeye geliyordu.” (G-22)

Tablo 8' e göre 6 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre “liderlik vasfı” taşıyan öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığına sahip öğrenciler, daha lider konumundalar, yol gösteriyorlar.”
(G-86)

Tablo 8' e göre 5 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre “meraklı ve araştırmacı” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı olan öğrenciler, daha fazla soru soruyor. merak duygusunun daha fazla olmasını sağlıyor.” (G-30)

Tablo 8' e göre 3 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha fazla “empati kurabilen” öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığına sahip öğrenciler empati geliştirebiliyorlar.” (G-64)

Tablo 8' e göre 2 katılımcı, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha fazla “arkadaşlarına örnek ve yardımcı” olan öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı olan çocuk, diğerlerine çok fazla katkı sağlayabiliyor.” (G-9)

“Okuyan öğrenci okumayan öğrenciye elbette ki örnek oluyor.” (G-62)

Tablo 8' e göre 1 katılımcı ise, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin diğer öğrencilere göre “kendini tanıma” becerisine sahip öğrenciler olduğunu ifade etmiştir. Buna yönelik öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığına sahip öğrenciler, kendilerini daha iyi tanıyorlar.” (G-15)

Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından En Elverişli Dönem ve Nedenleri

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığının kazanılması açısından insan yaşamının en elverişli dönemi ile ilgili görüşleri ve bunların nedenlerini içeren bulguların yer aldığı tablolar ve bu bulgular doğrultusunda yapılan yorumlara yer verilmiştir

Tablo 9

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından İnsan Yaşamının En Elverişli Dönemi İle İlgili Görüşleri

En Elverişli Dönem	(f)	
İlkokul Dönemi	1.-2. Sınıf	61
	3.-4. Sınıf	39
Okul Öncesi Dönemi (0-6 yaş)		25
Ortaokul Dönemi		7
Lise Dönemi		7
Üniversite Dönemi		4
Her Yaşta		3

Tablo 9' da araştırmaya katılan 92 sınıf öğretmenin okuma alışkanlığının kazanılması açısından insan yaşamının en elverişli dönemi ve nedenleri ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Buna göre; 61 katılımcı 1.-2. sınıf, 39 katılımcı ise 3.-4. sınıf dönemlerinin altını çizerek ilkokul döneminin daha elverişli olduğunu ifade etmişlerdir.

25 sınıf öğretmeni, okuma alışkanlığının kazanılması açısından insan yaşamında okul öncesi dönemin daha elverişli olduğunu ifade etmişlerdir. Okul öncesi dönemde çocuk henüz temel okuma becerisi edinmemiştir. Buna karşın, okul öncesi dönemin, okuma alışkanlığı kazanılmasında etkili olduğu bilinmektedir.

Araştırmaya katılan eşit sayıda katılımcı (7 öğretmen), okuma alışkanlığının

kazanılması açısından insan yaşamında ortaokul dönemi ve lise dönemlerinin daha elverişli olduğunu ifade etmişlerdir. Ortaokul ve lise dönemleri öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişiliklerinin şekillenmeye başladığı dönem olmaları açısından önemlidir.

Tablo 9 incelendiğinde; araştırmaya katılan 4 sınıf öğretmeni, okuma alışkanlığının kazanılması açısından insan yaşamında üniversite döneminin daha elverişli olduğunu ifade etmişlerdir. 3 katılımcı ise, okuma alışkanlığının her yaşta kazanılabileceğini belirtmişlerdir.

Tablo 10

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden İlkokul Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri

İlkokul Döneminin Daha Elverişli Olmasının Nedenleri	(f)
Küçük yaşta alışkanlık kazanmanın daha kolay olması	32
Temel okuma becerisinin kazanıldığı dönem olması	22
Öğrencinin öğretmene bakış açısı ve sosyal öğrenme açısından	6
Anlamlı ve bilinçli okumanın başladığı dönem olması	5
Öğrencilerin yönlendirilmeye açık olması	4
Davranış ve alışkanlıklarının şekillendiği dönem olması	3
Ders yoğunluğunun az, sınav kaygısının başlamamış olması	3
Sorumlulukların az olması	3

Tablo 10' a göre okuma alışkanlığının kazanılması açısından ilkökul döneminin daha elverişli olduğunu belirten 32 katılımcı, bunun nedeni ile ilgili olarak “küçük yaşlarda alışkanlık kazanmanın daha kolay olduğu” nu ifade etmişlerdir. Küçük yaşlarda insan zihni

daha canlı, ilgi ve merak duygusunun daha yoğun olması okuma alışkanlığının kazanılması açısından etkili olacaktır. Buna yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“İlkokul çağında okuma alışkanlığı aşılmalı çünkü ağaç yaş iken eğilir. Küçükken ne yapılırsa, nasıl yön verilirse o şekilde gider.” (G-36)

22 katılımcı, okuma alışkanlığının kazanılması açısından ilkökul döneminin daha elverişli olmasının nedeni ile ilgili, ilkökul döneminin “temel okuma becerisinin kazanıldığı dönem olduğu” nu belirtmişlerdir. Okuma becerisini yeni öğrenen öğrencilerin okumaya karşı daha hevesli ve ilgili oldukları bilinmektedir. Bu dönemde öğrencinin doğru şekilde yönlendirilmesi, okuma alışkanlığının kazanılması açısından olumlu etki oluşturacaktır. Bu yönde görüş bildiren öğretmen ifadesi şöyledir:

“İlkokulda okumaya yeni başlıyor ve bir şeyleri okumak keyifli geliyor. Bu dönemde çocuğa kitap sevdirebilir ve okuma süreci takip edilirse, çocuk okuma alışkanlığı kazanabilir.” (G-68)

6 katılımcı “öğrencinin öğretmene bakış açısı ve sosyal öğrenme” açısından ilkökul döneminin okuma alışkanlığı kazanılmasında elverişli olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler, çoğu çocuğun hayatında ailesinden sonra bilgisine en çok güvenilen, her sözü her davranışı ilgi ve dikkatle takip edilen en etkili kişilerdir. Bu yönden, özellikle aile yaşamında kitapla ve okuma dair bir model ile karşılaşma fırsatı bulamamış çocuklar açısından öğretmenlerin okumaya yönelik tutum ve davranışları okuma alışkanlığının kazanılmasında etkili olacaktır. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Çocuk ilkökul döneminde öğretmeninden, okulundan örnek olarak görebiliyor kitabı, kitap okumanın önemini. Bazen öğretmenin elinde gördüğü bir kitap bile çocuğa kitap sevgisini aşlamaya yetebiliyor.” (G-45)

5 katılımcı “anlamli ve bilinçli okumanın başladığı dönem olması” açısından ilkökul döneminin okuma alışkanlığı kazanılmasında elverişli olduğunu belirtmiştir. İlkokul dönemi,

temel okuma becerisinin kazanılmasının yanı sıra bu becerinin yerleşmeye, anlamlı okumaya dönüşmeye başladığı dönemdir. Bu sürecin öğrencinin okuma ilgisi oluşturması bakımından doğru şekilde değerlendirilmesi okuma alışkanlığının kazanılması sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Özellikle 3. sınıftan sonra bir şeyler yerine oturuyor, okumanın bilincinde oluyor, okuduğunu tam olarak kavrayabiliyor, düzenli okumanın önemini anlayabiliyor.” (G-48)

4 katılımcı bu dönemde “öğrencilerin yönlendirilmeye açık olması” açısından ilkökul döneminin okuma alışkanlığı kazanılmasında elverişli olduğunu belirtmiştir. İlkokul dönemin arkadaş çevresinin çocuğun yaşamındaki etkisinin henüz düşük seviyede olması öğrencilerin davranış ve alışkanlık kazanmaları yönünden yönlendirilebilmelerine olanak sağlayabilir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığını ilkökulda kazanamadıktan sonra çok zor oluyor çünkü çocuk büyümüş oluyor ve daha çok arkadaş çevresiyle takılıyor. İlkokuldaki öğrenci, kendisinden büyük bir kişinin sözünü dinliyor.” (G-80)

Tablo 11

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Okul Öncesi

Dönemin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri

Okul Öncesi Dönemin Daha Elverişli Olmasının Nedenleri	(f)
Çocuğun kitapla tanışması, bağ kurması ve okuma ilgisi oluşması açısından	15
Küçük yaşta alışkanlık kazanmanın daha kolay olması	8
Çocuğun ailesine bakış açısı ve sosyal öğrenme açısından	7

Tablo 11' e göre; 15 katılımcı “çocuğun kitapla tanışması, bağ kurması ve okuma ilgisi oluşturması” açısından okuma alışkanlığı kazanılmasında okul öncesi dönemin elverişli olduğunu belirtmiştir. Çocuğun henüz okuma alışkanlığı edinmemiş olduğu okul öncesi dönemin, öğrencinin kitapla tanışıp bağ kurması, okuma ilgisi ve okumaya yönelik olumlu tutum geliştirmesi açısından önem taşıdığı bilinmektedir. Buna yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Okul öncesinde çocuğun kitabı sevmesi, kendi kitabının olması, kitapla ilk teması olması açısından çok önemli, temel oluşturuyor.” (G-44)

“İlkokuldan daha önce çocuk okumayı bilmese bile, en azından o resimlere bakıp bir şeyler görerek ya da onları çevirip merak edip bakarak bir şeyler öğrenebilir.” (G-76)

8 katılımcı “küçük yaşta alışkanlık kazanmanın daha kolay olması” açısından okuma alışkanlığı kazanılmasında okul öncesi dönemin elverişli olduğunu belirtmiştir. Küçük yaşlarda çocukların zihinlerinin daha açık, hayal güçleri daha geniş ve daha meraklı yapıda olmaları okuma alışkanlığının kazanılmasını olumlu yönde etkileyebilir. Bunun yanı sıra bir takım davranış ve alışkanlıkların da kazanılmaya başlandığı dönemdir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okul öncesi döneminin daha avantajlı olduğunu düşünüyorum çünkü hem algıları yüksek, hem daha bol vakitleri var kitaplarla birlikte vakit geçirebilmeleri için, bu nedenle okul öncesi dönem diye düşünüyorum.” (G-78)

7 katılımcı “çocuğun ailesine bakış açısı ve sosyal öğrenme” açısından, okuma alışkanlığı kazanılmasında okul öncesi dönemin elverişli olduğunu belirtmiştir. Çocuğun ilk çevresi olan aile ve aile bireylerinin, çocuğun davranış ve alışkanlık geliştirmesinde etkili olduğu ve çocukların ilk rol modelleri oldukları bilinmektedir. Bu yönden, ailenin okuma alışkanlığı düzeyi ve okumaya karşı sergiledikleri tutum okuma alışkanlığı kazanılması açısından önem taşımaktadır. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Çocuğun kendisi okumayı bilmese bile ailenin, çevresindeki insanların ona okuduğu kitapları dinlemesi; bir şeyleri görerek öğrenmesi yönünden ilk çocukluk döneminin etkili olduğunu düşünüyorum.” (G-54)

Tablo 12

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Ortaokul Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri

Ortaokul Döneminin Daha Elverişli Olmasının Nedenleri	(f)
Küçük yaşta alışkanlık kazanmak daha kolay olması	3
Öğrencilerin algı ve bilinç düzeyinin gelişmiş olması	2
Öğrencilerin ilgi alanlarının şekillenmeye başladığı dönem olması	2

Tablo 12’ ye göre; 3 katılımcı “küçük yaşlarda alışkanlık kazanmanın daha kolay olması” nedeniyle ortaokul döneminin okuma alışkanlığı kazanılması açısından daha elverişli olduğunu ifade etmişlerdir. “Ağaç yaş iken eğilir.” atasözü ile de ifade edildiği gibi erken yaşlarda insan zihni öğrenmeye, kişilik ve alışkanlıkları şekillenmeye daha açıktır. Buna yönelik örnek öğretmen görüşü şu şekildedir:

“Ağaç yaşken eğilir. İlkokul dönemi, ortaokul dönemi çok etkili bence, ortaokuldan sonra biraz zor oluyor.” (G-17)

Tablo 12’ye göre; eşit sayıda katılımcı (2 öğretmen), bu dönemde “öğrencilerin bilinç düzeyinin gelişmeye başlaması” açısından ve “öğrencilerin ilgi alanlarının şekillenmeye başladığı dönem olması” açısından okuma alışkanlığı kazanılmasında ortaokul döneminin daha elverişli olduğunu ifade etmişlerdir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Ergenlik dönemindeki ilgi ve alakanın, insanın gelecek dönemindeki alışkanlıklarını şekillendirdiğini düşünüyorum... Temel okuma becerisi kazanmak, sürekli bir alışkanlık haline getirdiği anlamına gelmez. Alışkanlık haline gelebilmesi için, belli bir algılama döneminin oluşması gerektiğini düşünüyorum. Bu da ortaokul, ergenlik döneminde gerçekleşir.” (G-77)

Tablo 13

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Lise Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri

Lise Döneminin Daha Elverişli Olmasının Nedenleri	(f)
Küçük yaşta alışkanlık kazanmak daha kolay olması	2
Bilinç ve farkındalık düzeyinin artmış olması	4
Öğrencilerin ilgi alanlarının şekillenmeye başladığı dönem olması	2

Tablo 13’ e göre; lise döneminin daha elverişli olmasının nedeni ile ilgili olarak, 4 katılımcı bu dönemin “bilinç ve farkındalık düzeyinin artmış olması” olduğunu belirtmişlerdir. Lise dönemi öğrencilerin kişiliklerinin yerleşmeye başladığı, bilinç düzeyleri ile birlikte çevrelerine olan farkındalıklarının arttığı dönem olması açısından önemlidir. Bu yönde görüş bildiren örnek ifadesi şu şekildedir:

“Lise döneminde daha çok anlamlandırmaya başlıyoruz. Mecazi söylemleri daha iyi anlıyoruz, gelişim açısından da zihnimiz kitabı anlamaya daha meyilli olduğu için lise dönemi daha verimli gibi geliyor bana.” (G-56)

Lise döneminin daha elverişli olmasının nedeni ile ilgili olarak eşit sayıda katılımcı (2 öğretmen), “küçük yaşta alışkanlık kazanmanın daha kolay olması” açısından ve “öğrencilerin

ilgi alanlarının şekillenmeye başladığı dönem olması” açısından bu dönemin okuma alışkanlığı kazanılmasında daha elverişli olduğunu belirtmişlerdir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Lise döneminde kitaplar çok önemlidir. Bir çocuk o dönemde ne kadar kitap okuyabiliyorsa ve onları ne kadar anlayıp özümseyebiliyorsa o yönde değişebilir.” (G-87)

Tablo 14

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Kazanılması Açısından Neden Üniversite Döneminin Daha Elverişli Olduğu İle İlgili Görüşleri

Üniversite Döneminin Daha Elverişli Olmasının Nedenleri	(f)
Sınav kaygısının sona ermiş olması	1
Sorumlulukların az olması	1
Bilinç ve farkındalık düzeyinin artmış olması	2

Tablo 14 incelendiğinde; 2 katılımcı, “bilinç ve farkındalık düzeyinin artmış olması” açısından, 1 katılımcı “sınav kaygısının sona ermiş olması” açısından, 1 katılımcı ise “sorumlulukların az olması” açısından üniversite döneminin okuma alışkanlığı kazanılmasında daha elverişli olduğunu belirtmiştir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“İnsan yaşamının bence çevresine karşı en ilgili olduğu dönem geçerlidir bununla ilgili. Ergenlik çağından başlayıp 20’li yaşlara kadar.” (G-70)

“Lise, ortaokul döneminde sınavlardan dolayı pek kitap okuma alışkanlığı edinemiyor çocuklar. Üniversiteye geçtiğiniz zaman herhangi bir sınav kaygısı yok, boş zamanımız var.” (G-33)

Tablo 15

Sınıf Öğretmenlerinin Okuma Alışkanlığının Neden Her Yaşta Kazanılabilirliği İle İlgili

Görüşleri

Okuma Alışkanlığının Her Yaşta Kazanılabilir Olmasının (f) Nedenleri	
Okuma alışkanlığının içsel olması	3

Tablo 15 incelendiğinde; araştırmaya katılan 3 sınıf öğretmeni, okuma alışkanlığının kazanılması açısından “her yaş” ın elverişli olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren katılımcılar, “okuma alışkanlığının içsel olması” açısından bu dönemin daha elverişli olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda, bireyin ilgi, ihtiyaç ve amaçlarını karşılaması ve bu doğrultuda doğru kitapla karşılaşması ile okuma alışkanlığı yaşamın her döneminde kazanılabilir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığının kazanılması için belirli bir zaman dilimi olduğunu düşünmüyorum. İnsanın içerisinden gelmeli, teşvik edici bir ortam olmalı. Her yaşta kitap okuma alışkanlığı kazanılabilir.” (G-18)

Sosyoekonomik Düzeyin Okuma Alışkanlığına Etkisi

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin ailelerin sosyoekonomik düzeyi ile öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeyi üzerinde ne tür bir ilgi olduğuyula ile alakalı yanıtları doğrultusunda elde edilen bulgular ve bunlardan yola çıkılarak ulaşılan yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 16

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Düzeyi İle Ailelerin Sosyoekonomik Düzeyi Arasında Ne Tür Bir İlişki Olduğuna Yönelik Görüşleri

Sosyoekonomik Düzey ile Okuma Alışkanlığı İlişkisi	(f)
Doğru orantılı bir ilişki vardır.	62
Belirgin bir ilişki yoktur. Ailenin bilinç düzeyine bağlı olarak değişkenlik gösterir.	19
İlişki yoktur. Okuma alışkanlığı içseldir.	10

Tablo 16’ da araştırmaya katılan 91 sınıf öğretmenin, okuma alışkanlığı kazanma düzeyi ile ailelerin sosyoekonomik düzeyi arasında ne tür bir ilgi olduğuna yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılara ait görüşler, 3 ana başlık altında gruplandırılmıştır.

Tablo 16 incelendiğinde; okuma alışkanlığı kazanma düzeyi ile ailelerin sosyoekonomik düzeyi arasında ne tür bir ilgi olduğuna yönelik soruyu 61 katılımcı, “doğru orantılı bir ilişki olması” yönünde cevap vermiştir. Sosyoekonomik düzeyin yüksek olması, okuma materyaline ulaşma imkânı ve yaşam kalitesini arttırması ile birlikte ailelerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmelerini kolaylaştırması açısından okuma alışkanlığı kazanma sürecini olumlu yönde etkileyebilir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Günde 12 saat, 14 saat çalışan insanlar var fabrikalarda. Eve geldiği zaman çocuklarla bile ilgilenemiyor, okuma konusu dışında başka şekilde rol model olamıyor ki kitap okuma alışkanlığı kazandırabilsin.” (G-14)

“Ailenin sosyoekonomik düzeyinin yüksekte olması çocuğun okuma materyallerine daha rahat ulaşımını sağlamaktadır. Daha yoksul ailelerde birincil ihtiyaç hiyerarşisinde barınma, giyinme, beslenme gelmektedir. Ama sosyoekonomik durum biraz daha yükseldikçe kendini geliştirme, gerçekleştirme ile ilgili olan alanlara yönelim artmaktadır.” (G-27)

Tablo 16' ya göre 19 katılımcı; okuma alışkanlığı kazanma düzeyi ile ailelerin sosyoekonomik düzeyi arasında belirgin bir ilişki olmadığını belirtmiş, bunun "Ailenin bilinç düzeyine bağlı olarak değişiklik gösterdiği" ni ifade etmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

"Bence velileri bilinçlendirdiğimiz sürece ekonomik düzeyin o kadar çok etkileyeceğini düşünmüyorum. Çünkü veli bilinçli, bilgili olduktan sonra çocuğu yönlendirecektir veya çocuğa kitap almak için elinden geleni yapacaktır." (G-13)

"Ekonomik düzey değil ama ailelerin özelliklerine göre çocukların kitap sevgisi ya da alışkanlığı değişiklik gösterir diye düşünüyorum." (G-21)

Tablo 16' ya göre 10 katılımcı; okuma alışkanlığı kazanma düzeyi ile ailelerin sosyoekonomik düzeyi arasında bir ilişki olmadığını belirtmiş ve "Okuma alışkanlığının içsel olduğu" nu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin maddi imkânlar elvermediği takdirde, sınıf kitaplıkları ve kütüphaneler başta olmak üzere okuma materyallerine ulaşabilecekleri birçok seçenek bulunmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde, bu seçeneklerin değerlendirilmesi açısından öğrencilerin içsel motivasyonları önem taşımaktadır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

"İnsanın bir şeye merakı varsa onu araştırıp okumak istiyor. Sosyoekonomik düzeyin etkili olduğunu düşünmüyorum bu konuda. İnsanın kendi içsel isteğiyle alakalı olduğunu düşünüyorum." (G-56)

Teknolojik Gelişmelerin Okuma Alışkanlığına Etkisi

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin, teknolojik gelişmelerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini ne yönde etkilediği ile ilgili yanıtları doğrultusunda elde edilen bulgular ve bunlardan yola çıkılarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 17

Sınıf Öğretmenlerinin Teknolojik Gelişmelerin Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Süreçlerini Ne Yönde Etkilediği İle İlgili Görüşleri

Teknolojik Gelişmelerin Okuma Alışkanlığına Etkisi	(f)
Olumsuz etkisi vardır.	80
Olumlu etkisi vardır.	36

Tablo 17’ de araştırmaya katılan 92 sınıf öğretmenin, teknolojik gelişmelerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma sürecini ne yönde etkilediği ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılara ait görüşler, 2 ana başlık altında gruplandırılmıştır.

Tablo 17 incelendiğinde; 80 katılımcı, teknolojik gelişmelerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma sürecini ne yönde etkilediği ile ilgili soruyu “olumsuz etkilediği” yönünde cevaplamıştır. Teknolojik araçların birden fazla duyuya hitap edebilmesinin öğrenciler için onları kitaba göre daha cazip ve ilgici hale getirdiği bilinmektedir. Bu yönden, doğru şekilde kullanılmadığında okuma alışkanlığına olumsuz yönde etki edecektir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Olumsuz yönde etkiliyor. Çünkü çocuklar şu an tablet, telefon, bilgisayar gibi teknolojik aletleri sürekli oyun oynamak için ya da video, çizgi film izlemek için kullanıyorlar.” (G-37)

“Okuma yazma bilmeyen çocuklar bile interneti çok rahat kullanabiliyorlar, istediklerine bir şekilde ulaşabiliyorlar. Bu nedenle okuma ihtiyacı hissetmiyor, tembelleştiriyor çocukları.” (G-51)

Tablo 17’ ye göre; 36 katılımcı, teknolojik gelişmelerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini, “olumlu etkilediği” ni ifade etmişlerdir. Teknolojik gelişmelerin aynı anda birçok duyuya hitap etmesi yönü, doğru yönlendirmeyle ve bilinçli kullanıldığı takdirde,

öğrencide okuma ilgisi ve merakı oluşturma açısından okuma alışkanlığını destekleyici etki oluşturabilir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı kazanma sürecinde daha çok ilgi çekme yönünde faydası olduğunu düşünüyorum... Merakı artan insanlar kitap okumaya daha çok yönelir.” (G-65)

“Öğrenciye bir çerçeve çizilmişse, aile telefon, teknolojiyi kitap okuma üzerine programlıyorsa olumlu yönde etki ediyor.” (G-34)

Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Okuma Alışkanlığına Etkisi

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin ailelerin sosyoekonomik düzeyi ile öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeyi üzerinde ne tür bir ilgi olduğuyla alakalı soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda elde edilen bulgular ve bunlardan yola çıkılarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 18

Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Süreçlerine Etkileri İle İlgili Görüşleri

Türkçe Kitabındaki Metinlerin Okuma Alışkanlığına Etkisi	(f)
Yetersiz düzeydedir.	46
Olumlu yönde etkisi vardır.	37
Olumsuz yönde etkisi vardır.	9

Tablo 18’ de araştırmaya katılan 92 sınıf öğretmenin, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine etkileri ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılara ait görüşler, 3 ana başlık altında gruplandırılmıştır.

Tablo 18 incelendiğinde; 46 katılımcı, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine etkileri ile ilgili soruyu, metinlerin sürece

etkisinin “yetersiz düzeyde” olduğu yönünde cevaplamıştır. Katılımcılar; Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin uzun, anlam bakımından kopuk, kendilerini içerik ve karakterlerle özdeşleştirmeleri açısından öğrencilere hitap etmeyen, ilgi ve merak uyandırmayan metinler olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca; Türkçe ders kitaplarının öğrenciler tarafından ders materyali ve bu kitaplarda yer alan metinlerin ise öğrenciler tarafından dersin bir parçası olarak görülmesinin, metinlerin öğrencileri kitap okumaya teşvik etme yönünden yetersiz kalmasına neden olabildiğini ifade etmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“İnsan Hakları ve Demokrasi kitabındaki okuma parçaları, okuma alışkanlığı kazandırmada daha etkili. Çünkü arkası gelen, sürekliliği olan konular var. Yani bir konu bitiyor, arkasından o konunun devamı geliyor, çocuk merak ediyor. Ama Türkçe kitaplarındaki konular kendine has, birbirinden bağımsız olduğu için okuma alışkanlığın çok etkisi olduğunu düşünmüyorum.” (G-29)

“Ders kitaplarının okuma alışkanlığını tetiklediğini düşünmüyorum. Çünkü o, çocuğun gözünde ders kitabıdır, amacı öğrenmektir. Okuma alışkanlığı çok daha farklı; kişinin kendini dinlemesi, okumayı zevk alarak yapması, zorunluluk olarak hissetmemesine dayalıdır.” (G-42)

Tablo 18’e göre; 37 katılımcı, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine olan etkilerinin, “olumlu yönde” olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar, metinlerin öğrencilerde ilgi ve merak uyandırarak, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları ve geliştirmeleri açısından bir çeşit ön basamak teşkil edebileceğini ifade etmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler; içerik bakımından çocukların ilgisini çekebilecek metinler, bir de görsellerle desteklenmiş. Bence ders kitaplarının içerisinde

metinler, okuma alışkanlığı kazanmaları açısından ön basamak oluşturuyor.” (G-60)

“Türkçe ders kitabındaki metinler çocuğun ilgisini çekecek nitelikteki konular olduğu için, bu şekilde çocuğun okuma alışkanlığı yükselecektir, artacaktır diye düşünüyorum.” (G-66)

Tablo 18’ e göre; 9 katılımcı, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine etkilerinin, “olumsuz yönde” olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar metinlerin gereğinden uzun olması nedeniyle öğrencilerin okuduklarını anlamalarını zorlaştırdığını ve bu nedenle öğrencilerin okumadan uzaklaşmasına neden olabildiğini belirtmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“...Metinlerde tamamen düşük cümle kullanılmış, devrik cümle kullanılmış ve uzun cümleler kullanılmış... Maalesef derslerde çok fazla takip edemiyoruz çünkü çocuklardaki başarı oranını düşürüyor, yapamayacağı korkusuna kapılıyor. Başarısızlığı tattığı için çocuk okumak istemiyor.” (G-45)

“Türkçe kitabındaki metinler fazla uzun olduğu ve çocuğun yaşına hitap etmediği için çocuk hikâyenin başıyla sonunu birleştiremiyor... Çocuğun okuduğunu anlamaması, çocuğu hem pes ettiriyor hem de ilgisizliğe itiyor. Bir yerden sonra çocuk, okuduğundan zevk alamıyor.” (G-70)

Kitap Türlerinin Okuma Alışkanlığına Etkisi

Bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin, sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeylerine etkileri ile ilgili yanıtları doğrultusunda elde edilen bulgular ve bunlardan yola çıkılarak ulaşılan yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 19

Sınıf Öğretmenlerinin, Sınıf Kitaplıklarını Oluşturan Kitap Türlerinin Öğrencilerin Okuma İlgisi Düzeyine Etkileri İle İlgili Görüşleri

Kitap Türlerinin Okuma İlgisi Düzeyine Etkisi	(f)	Sınıf Kitaplıklarını Oluşturan Kitap Türleri İle İlgili Faktörler	(f)
Etkisi vardır.	91	İlgi çekici ve merak uyandırıcı kitaplardan oluşması	37
		Yaş ve seviyeye uygun kitaplardan oluşması	35
		Renkli ve resimli kitaplardan oluşması	33
		Farklı türlerden kitaplardan oluşması	22
		Kısa ve ince kitaplardan oluşması	19
		Büyük puntolu kitaplardan oluşması	18
		Çabuk yırtılmayan, sağlam kitaplardan oluşması	4
		Çocuğun kendini bulabileceği kitaplardan oluşması	3
Etkisi yoktur.	1	-	-

Tablo 19’ da araştırmaya katılan 92 sınıf öğretmenin, sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeyine etkisi ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılara ait görüşler, 2 ana başlık altında gruplandırılmıştır. Buna göre; ilgili soruyu, 91 katılımcı sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeyi üzerinde “etkisi olduğu” yönünde cevaplamış ve kitaplar ile ilgili olarak okuma ilgi düzeyine olumlu yönde etki eden çeşitli faktörlere değinmişlerdir. 1 katılımcı ise soruyu, katılımcı sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeyi üzerinde “etkisi olmadığı” yönünde cevaplamıştır.

Tablo 19’ a göre; sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeyi üzerinde etkisi olmadığını belirten öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Ben türlerin pek önemli olduğunu düşünmüyorum, önemli olan çocuğun okumaya

ilgili olması, bu da aile ile ilgili. Aile bilinçli olursa eminim çocukların okuma düzeyi daha da yükselecek.” (G-33)

Tablo 19’ a göre sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeyi üzerinde etkisi olduğunu belirten 37 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, “dikkat ve ilgi çekici, merak uyandırıcı kitaplardan oluşması” nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bu anlamda katılımcılar, kitabın tasarımından içeriğine kadar her bir ögesinin merak uyandırıcı özellik taşımasının önemini vurgulamışlardır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Daha çok çocukları merak içinde sürükleyecek kitaplar hoşlarına gidiyor... sonunda ne olacağını merak ettikleri hikayeler daha çok istek uyandırıyor.” (G-16)

“Kitap türleri ilgilerini çekecek, merak duygusunu harekete geçiren kitaplarsa öğrenciler daha istekli oluyor. Hatta özellikle merak ettikleri kitapları hedefe alıyorlar; bir sonraki okumada, bir sonraki kitap seçiminde bu kitabı seçeceğim diyor öğrenci kendi kendine.” (G-30)

Tablo 19’ a göre 35 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, öğrencilerin “yaş ve seviyelerine uygun kitaplardan oluşması” nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Kitapların öğrencilerin yaş ve seviyelerine uygun olması, öğrencinin anlamlandırmasını kolaylaştırmakla birlikte, okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olacaktır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Seviyesinin üstünde bir kitabı çocuk anlamayacaktır, anlamadığı bir şeyi de okumak istemeyecektir.” (G-32)

“Sınıf kitaplıklarında yer alan hikâyelerin ya da masalların çocuğun seviyesine uygun olması gerekiyor, yaşına uygun olması gerekiyor.” (G-66)

Tablo 19’ a göre 33 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, “renkli ve resimli kitaplardan oluşması” nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Görsel içeriğin yoğunlukta olduğu kitaplar, öğrencilerin ilgisini cezbetme ve onları okumaya yönlendirme konusunda olumlu etki oluşturmaktadır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Özellikle ilkokul çağında resimler ilgisini çekiyor çocuğun, daha bir okumaya meraklı oluyor acaba neden bahsediyor diye.” (G-29)

“Özellikle birinci sınıftaki kitaplar, çocukların çok daha ilgisini çekiyor, içerisinde çok daha resim oluyor, görsel oluyor. Hem okuduklarını anlama konusunda faydalı oluyor, çocuk okuduğunu daha iyi anlıyor hem de kitabı okumaya daha istekli oluyor.” (G-53)

Tablo 19’ a göre 22 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, “farklı kitap türlerinden oluşması”nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Her öğrencinin ilgi alanı farklıdır. Bu nedenle sınıf kitaplıklarının, farklı türleri içerecek, farklı ilgi alanlarına hitap edebilecek şekilde zenginleştirilmesi öğrencilerin okuma ilgi düzeylerine olumlu yönde etki edecektir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Sınıf kitaplığında aynı kitapların olmaması gerekiyor. Çocuk sürekli aynı şeyi okumaktan sıkılabiliyor, okumak istemiyor. Sürekli yeni kitap aldığımızda, onları değiştirdiğimizde okuma düzeyinin, ilgisinin artacağını düşünüyorum.” (G-72)

Tablo 19’ a göre 19 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, “kısa ve ince kitaplardan oluşması”nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcılar, uzun metinler ve kalın kitapların öğrencilerin sıkılmasına neden olduğunu, bu nedenle kısa metinler ve ince kitapların okuma ilgi düzeyini olumlu etkilediğini belirtmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Çok uzun olan, yazısı çok olan, sayfa sayısı çok olan kitaplar çocuklar tarafından tercih edilmiyor. Resim oranı çok yazı oranı az olan, kendi düzeylerine uygun olan kitaplar çok daha fazla çocuklarda istek uyandırıyor.” (G-45)

Tablo 19’ a göre 18 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, “büyük puntolu kitaplardan

oluşması”nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcılar, büyük puntolu kitapların öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiğini belirtmişlerdir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Mesela çok küçük yazılar çocuklar için çok sıkıcı olabiliyor. Konu çok zengin, heyecanlı ama yazılar küçük, bu çocuk için sıkıcı hale gelebiliyor.” (G-88)

Tablo 19’ a göre 4 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, “çabuk yırtılmayan, sağlam kitaplardan oluşması”nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcılar, çabuk yırtılan, eski ve yıpranmış kitapların öğrencilerin hevesinin kırılmasına neden olabildiğini ifade etmiş, bu nedenle sağlam kitapların öğrencilerin okuma ilgilerini daha olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Saman kâğıt oranı fazla olan kitaplar kullanılmamalı diye düşünüyorum çünkü o tür kitaplar çok çabuk yıpranıyor, çocuklar da yıpranmış kitapları okumak istemiyor.” (G-18)

Tablo 19’ a göre 3 katılımcı; sınıf kitaplıklarının, “çocuğun kendini bulabileceği kitaplardan oluşması”nın, 1 katılımcı ise “öğrencilerin kendi seçtikleri kitaplardan oluşması”nın, öğrencilerin okuma ilgi düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Kitabın içeriğindeki konuların çocuğun dünyasına hitap etmesi gerekiyor. Hitap ediyorsa çocuğun ilgisini çeker zaten. O zaman çocuğun okuma zevki daha da yükselecektir, okumak isteyecektir.” (G-66)

“Sınıf kitaplıklarımız genelde öğrencilerimizin kendi seçtiği düzeyde. Böyle olunca bir arkadaşı okuduğu için diğeri daha çok merak ediyor, merak ettikçe de okuma isteği artıyor.” (G-28)

Okuma Alışkanlığının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine yönelik önerileri ile ilgili bulgular ve bunlar doğrultusunda yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 20

Sınıf Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Geliştirmelerine Yönelik Önerileri

Okuma Alışkanlığı Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	(f)
Okuma saati düzenlenmesi	48
Ödüllendirme	37
Kütüphanelerden faydalanma	36
Ortam değişikliği yaparak okuma	27
Velilere yönelik çalışmalar	26
Öğrencilere örnek olma	19
Yarışmalar düzenleme	18
İlgi çekme ve okumayı sevdirmeye yönelik etkinlikler	17
Zengin sınıf kitaplıkları oluşturma	16
Öğrenci okumalarının takibini sağlama	16
Okuma köşeleri oluşturma	14
Öğrencilerin doğru kitaplarla karşılaştırılması	8
Teknoloji ve yeniliklerden faydalanma	6
Okuduğunu anlamaya yönelik çalışmalar	4
Okumanın önemi ve faydalarından bahsetme	2
Öğretmenlere yönelik çalışmalar	2

Tablo 20’ de araştırmaya katılan 92 sınıf öğretmenin, öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik görüş ve önerilerine yer verilmiştir. Buna göre; 48 katılımcı “okuma saati” düzenlenmesinin öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine katkıda bulunacağını ifade etmişlerdir. Okuma alışkanlığının, okuma eyleminin düzenli ve sürekli bir şekilde gerçekleştirilmesine dayandığı bilinmektedir. Bu bağlamda, günün belli

saatlerinde, devamlılık arz edecek şekilde, sınıf veya okulca düzenlenecek olan okuma saatleri, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerini olumlu yönde etkileyecektir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Bence okulun en eğlenceli saati öğrenci motivasyonunun en yüksek olduğu saatin okumaya ayrılması gerekir. Bu yarım saat olabilir, 1 saat, 45 dakika da olabilir. En başarılı saatte, en güçlü saatte bunu yaparsak, bunu güçlü hale getirebiliriz.” (G-22)

“Kitap okuma saati olabilir okullarda. Okulun tümünde bir saat belirlenip, o saatte kitap okuma yapılabilir.” (G-54)

Tablo 20’ ye göre 37 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “ödüllendirme” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Davranışçı eğitim yöntemlerinden olan ödül ve ceza, modern eğitim yaklaşımlarınca doğru bulunmamakla birlikte, çok sayıda katılımcı tarafından kullanıldığı belirtilen ve önerilen bir yöntem olması da dikkat çekicidir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Çok okuyan çocuklara, hediyeler verilebilir. O, çocukları çok fazla etkiliyor. Bizim şu an ilkokul düzeyi olduğu için çocuklar pekiştirici ile çalışıyor gibiler.” (G-19)

“En fazla kitap okuyan öğrencilerimizi ödüllendirmek, diğer çocukları da teşvik ediyordu. Bu, kitap okumaya da yöneltiyordu. Bu yüzden, iyi okuyan çocuklara bir ödül sistemi uygulanırsa diğer öğrencilerimiz için de faydalı olabilir.” (G-92)

Tablo 20’ ye göre 36 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “kütüphanelerden faydalanılarak” katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Kütüphaneler, öğrenciler için sınıf kitaplıklarına oranla daha zengin bir kaynak teşkil etmesinin yanı sıra, okuma için uygun ve farklı ortam oluşturması yönünden de önem taşımaktadır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Burada mesela, bizim okulumuzda Z kütüphane var. Öğrencilerimizi buraya getirdiğimiz zaman çok istekli oluyorlar. Akıllı tahtaya, bilgisayara, her türlü olanaklara sahip

bu ortamı gördüklerinde, öğrenciler daha istekli bir şekilde kitap okuyabiliyor. Her okulda böyle bir ortamın oluşmasını isterim.” (G-16)

“Okul kütüphaneleri. Bizim okul kütüphanemizi müdür bey yaptırdı mesela, çocuklar oraya gittiklerinde çok dikkatini çekiyor. Bir de renkli yapıldı kütüphanemiz, masalar, sandalyeler, dünya resimleri, önce görsel açıdan dikkatlerini çekiyor, ondan sonra oturup okumak istiyorlar. Okullarda bu tür şeyler yapılabilir, renkli bir kütüphane yapılabilir.” (G-82)

Tablo 20’ ye göre 27 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “ortam değişikliği yaparak okuma” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Okul sıralarının dışına çıkmak, okuma eylemini farklı bir ortamda gerçekleştirmek, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirme süreçlerini olumlu yönde etkileyebilir. Buna yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Hava güzelse kitaplarımızı alırız bahçeye çıkarız, bahçede okuma yaparız. Yani okumanın yeri, zamanı yok, her yerde okuma yapabiliriz bilincini onlara kazandırmalıyız.” (G-40)

Tablo 20’ ye göre 26 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “velilere yönelik çalışmalar” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Aile ortamı çocuğun en fazla zaman geçirdiği, aile bireyleri ise hayatında, alışkanlık ve davranış kazanma sürecinde en büyük etkiye sahip kişilerdir. Bu bağlamda, velileri bilinçlendirme ve öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine dâhil etmeye yönelik çalışmalar, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine olumlu etki edecektir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadeleri şu şekildedir:

“Ben bu konuda velilerin çok etkili olduğuna inanıyorum. Velileri bu konuda bilinçlendirmek lazım, velilerin okumasını ve öğrenci ile birlikte okumasını istiyorum.” (G-28)

“Okuma alışkanlığı kazandırmak için veliyi işin içine dâhil edebilmek çocuklar için daha etkili olabilirdi.” (G-92)

Tablo 20’ ye göre 19 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “örnek olarak” katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Öğretmen; çocuğun hayatında, özellikle küçük yaşlarda, ailesinden sonra en etkili kişilerdir. Söyledikleri sözlerden sergiledikleri davranışlara kadar her yönleriyle öğrenci tarafından ilgiyle takip edilirler. Bu açıdan; öğretmenlerin okumaya yönelik tutum ve davranışları da öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerinde etkili olacaktır. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okuma saatlerinde biz de onlarla birlikte kitap okursak onlarda şu algı oluşuyor; çoğu şeyde bizi örnek aldıkları için kitap okumamızı da örnek alıp kitap okuma isteği uyandırabiliyor.” (G-79)

Tablo 20’ ye göre 18 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “yarışmalar düzenleyerek” katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Yarışmaların öğrencilerde uyandırdığı başarıya isteği, okumaya yönelik olarak da kullanılacak bir yöntem olabilir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okuma alışkanlığını kazandırmak için yarışmalar yapabiliriz çocuklara, okuduğunu anlama yarışması. En çok hangisi, kaç sayfa okuyorsa bu şekilde yarışmalar düzenleyebiliriz, gezilere götürebiliriz.” (G-19)

Tablo 20’ ye göre 17 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “ilgi çekici ve okumayı sevdirmeye yönelik etkinlikler” yardımıyla katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Katılımcılar buna yönelik, kitap fuarları, okuma şenlikleri, okumayı eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmeye yönelik bir takım etkinliklerden bahsetmişlerdir. Buna yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okul olarak öğrencileri bir kitap fuarına götürebiliriz. Onları kitap fuarına götürdüğümüz zaman, onların dikkatini çeken şeyler olur. Kitap okumanın önemini anlar o

zaman, kitap okumaya daha da istekli olur ve okuma alışkanlığını da güzel bir şekilde kazanır.” (G-91)

Tablo 20’ ye göre 16 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “zengin sınıf kitaplıkları oluşturma” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Sınıf kitaplıkları, öğrencilerin okuma materyaline en kolay ulaşabileceği kaynaklar olması açısından önem taşır. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Her sınıfta bir kitaplığın oluşturulması, çocukların ilgisini çekebilecek renkli, ilgisini çekebilecek hikâyelerin olması, bu tür etkinlikler çocukları okumaya yönlendirebilir diye düşünüyorum.” (G-7)

Tablo 20’ ye göre 16 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “öğrenci okumalarını takip etme” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Özellikle küçük yaşlardaki öğrencilerin okumalarının takip edilmesi; bu eylemin düzen ve süreklilik kazanması ve alışkanlık haline dönüşmesinde etkili olacaktır. Buna yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Kitap panosu oluşturulabilir. Mesela kim kaç kitap okudu, o kitabı gerçekten başarılı bir şekilde bitirdi mi, onunla alakalı bir pano olabilir.” (G-84)

Tablo 20’ ye göre 14 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “okuma köşeleri oluşturma” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Sınıf içinde veya okul koridorlarında, öğrencilerin sıralar dışında, okuma eylemini daha rahat ve daha elverişli bir şekilde sürdürebilecekleri okuma köşeleri okuma alışkanlığının geliştirilmesine olumlu etki edebilir. Buna yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okuma ortamını çocuğun dikkatini çekecek şekilde farklı kılarsak, okuma alışkanlığı kazandırabiliriz. Kütüphane niteliğinde bir yer, sınıfın bir köşesini okuma köşesi yapmak; çocuk için hem orayı hem de okumayı da özel, anlamlı kılacaktır.” (G-32)

Tablo 20’ ye göre 8 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine

“öğrencilerin doğru kitaplarla karşılaştırılması” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Katılımcılar; öğrencilerin yaş ve seviyelerine uygun, ilgi alanlarına hitap eden, kendilerini bulabilecekleri kitaplarla karşılaştırılmasının, okuma alışkanlığı geliştirmelerini destekleyici etkisi olacağını belirtmişlerdir. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Kitaplığın çok zengin hale getirilmesi, çocuğun karakterine uygun kitapla karşılaştırılması çok önemlidir. Kitap okumanın zevkli olması için, alışkanlık kazanması için mutlaka ama mutlaka sevdiği kitaplarla karşılaştırılması gerekir ki çocuk bu anlamda muvaffak olsun.” (G-22)

Tablo 20’ ye göre 6 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “teknoloji ve yeniliklerden faydalanarak” katkıda bulunulabileceğini ifade etmiştir. Katılımcılar; teknolojinin yaşamımızın hemen her alanında kullanıldığı günümüzde, okuma alışkanlığı geliştirilmesi sürecinde de teknolojik yeniliklerden faydalanılabileceğini belirtmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Projeksiyon cihazı veya akıllı tahtalarla sesli kitaplar, görsel kitapların yansıtılması, öğrencilerin de hem yazıları hem resimleri görerek okuyabileceği kitapların olması, çok daha güzel olurdu.” (G-78)

Tablo 20’ ye göre 4 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “okuduğunu anlamaya yönelik çalışmalar” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Okuma alışkanlığının anlamlı okumaya dayalı olduğunu düşündüğümüzde, okuduğunu anlama çalışmalarının okuma alışkanlığı geliştirme süreçlerini destekleyeceğini söyleyebiliriz. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şöyledir:

“Okuduklarını anlamaları çok önemli bir konu bence, çocuk okuyor ama ne okuduğunu bilmiyor, sadece okuyor geçiyor. Onunla ilgili bir şeyler, okuma özet defterleri yapılabilir.” (G-89)

Tablo 20’ ye göre 2 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine

“okumanın önemi ve faydalarından bahsetme” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Bir eylemin süreklilik kazanıp alışkanlık boyutuna dönüşmesi için birey açısından bir yarar sağlaması önemlidir. Bu açıdan, öğrencilere okumanın önemi ile ilgili farkındalık kazanmaları okuma alışkanlığı geliştirmelerine olumlu etki edecektir. Bu yönde görüş bildiren örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Okuma alışkanlığı kazandırmak için ilk önce çocuklara nedenini anlatmamız gerekiyor. Okuyan bir insanla okumayan bir insan arasındaki farkın ne demek olduğunu bilmesi, okuyan insanın ne kadar başarılı olduğunu göstermemiz gerekiyor.” (G-13)

Tablo 20’ ye göre 2 katılımcı; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine “öğretmenlere yönelik çalışmalar düzenlenmesi” ile katkıda bulunulabileceğini belirtmiştir. Öğretmenlerin öğrenciler için önemli ve etkili birer rol model oldukları bilinmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirebilmeleri için öncelikle öğretmenlerin okumanın öneminin bilincinde bireyler olması gerektiğini vurgulamışlardır. Buna yönelik örnek öğretmen ifadesi şu şekildedir:

“Öğretmenlere bu konuda seminerler, konferanslar verilebilir. Şimdiki çocuk yazarlarıyla, onların kitaplarıyla tanıştırılabilir öğretmenler.” (G-51)

Bölüm V: Sonuç, Tartışma Ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda varılan sonuçlara yer verilecek ve bu sonuçlar literatürle desteklenerek tartışılacaktır.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma kapsamında, 92 katılımcı sınıf öğretmenine ilkökul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik 10 soru sorularak görüş ve önerileri alınmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Araştırma kapsamında katılımcı sınıf öğretmenlerine, okuma alışkanlığını ne şekilde tanımladıkları sorulmuştur. Elde edilen verilere göre sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığını; okuma eyleminin bir ihtiyaç olarak hissedilmesi, içsel olarak, bir amaç dâhilinde, zaman/mekân/yayın türü fark etmeksizin, düzenli olarak gerçekleştirilmesi ve süreklilik arz etmesi şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir.

Okuma alışkanlığı ile ilgili literatürdeki tanımlara baktığımızda, Kayalan (2007)' a göre okuma alışkanlığı; bireyin okuma becerisini yineleyerek bunu değişik okuma parçalarında gerçekleştirip yadırgamaz duruma gelmesidir. Yılmaz (2004) ise okuma alışkanlığını; okuma eyleminin kişisel gereksinimlerinin bir gereği olarak sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde sürdürmesi şeklinde tanımlamıştır. Okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik Deniz (2017)' in yaptığı araştırmaya göre; Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığını; kısa aralıklarla, düzenli ve sürekli yapılan, ihtiyaç olarak hissedilen, bireyin kendi isteği ile severek yaptığı okuma şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Buna göre; araştırma sonuçlarının literatürle örtüştüğü ve katılımcı sınıf öğretmenlerinin okuma alışkanlığının tanımı ile ilgili doğru bilgilere sahip olduğu görülmektedir.

2- Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerine, okuma alışkanlığının insan yaşamındaki önemi ile ilgili düşünceleri sorulmuştur. Elde edilen verilere göre sınıf öğretmenleri okumanın; bireyin kendini tanımasını, geliştirmesini ve başarısını arttırarak

ilerlemesini sağladığını, bakış açısını ve kelime dağarcığını genişlettiğini; ifade becerisini, sosyal ilişki kurma becerisini, zihinsel becerileri, hayal gücünü, empati kurma becerisini geliştirdiğini, bireye farkındalık kazandırdığını, mutluluk hissi verdiğini, özgüvenini geliştirdiğini ve yaşamını şekillendirdiğini ve kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar, ağırlıklı olarak okumanın bireyi geliştirdiğini vurgulamış, zihinsel beceriler ile iletişim becerilerinin altını çizmişlerdir.

Bamberger (1990)' e göre; dil ve kişilik gelişiminin en etkili araçlarından biri olan okuma yeteneğinin iyileştirilmesi öğrenme yeteneğinin de bir bütün olarak geliştirilmesini sağlar. İnan (2005)' a göre ise okuma, zihinsel gelişim, geniş kapsamlı düşünme becerisinin temellerinden biri ve bilgi edinmenin en temel yoludur. Buna göre; katılımcıların okumanın insan yaşamı açısından ne derece önemli olduğunun bilincinde oldukları ve bununla ilgili düşüncelerinin literatürle örtüştüğü görülmektedir.

3- Sınıf öğretmenlerine, öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek açısından ne tür etkinlikler yürüttükleri sorulmuştur. Elde edilen verilere göre; katılımcıların yürüttükleri etkinlikler şöyledir: Katılımcıların büyük çoğunluğunun, okuma saati düzenledikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak katılımcılar; öğrencilerin seviye ve ilgilerine uygun çeşitli kitaplar sunma, model olma, anlattırma/ özet/ soru sorma, ödüllendirme, veliye yönelik çalışmalar, özendirici etkinlikler yürütme, kütüphaneden faydalanma, farklı ortamlarda okuma yaptırma, anlama ve yorumlama etkinlikleri, okumanın faydalarından bahsetme, oyunlaştırma, okuma ödevi verme, defter/ çizelge tutma, canlandırma/ görselleştirme etkinlikleri yürütmektedirler.

Aksoy (2014)' a göre; okumaya düzenli olarak zaman ayrılmasıyla, öğrencilerin okumaya karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanabilir. Bunun için, çocuğun yaşamında etkili kişiler olan öğretmenler ile aileler iletişim halinde olmalı, okuma alışkanlığı kazanması konusunda birlikte hareket etmelidirler (Yurtbakan, 2017). Bu bağlamda, çocuklara düzenli

bir biçimde kitap okunması, kitap okuma olanakları sağlanması, çocuğa ait bir kitaplık kurulması ve okuma gereçleri ile sürekli iç içe olmasının sağlanması önemlidir (Aksoy, 2014). Bu ifadeler göz önüne alındığında; sınıf öğretmenlerinin yürüttükleri etkinliklerin, literatürde okuma alışkanlığı kazandırma konusunda yer alan etkinliklerle örtüştüğü görülmektedir.

4- Sınıf öğretmenlerine okuma alışkanlığına sahip öğrencilerinin, diğer öğrencilere göre sahip oldukları niteliklerin neler olduğu sorulmuştur. Elde edilen verilere göre katılımcılar, okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin; zihinsel becerileri ve ifade becerileri daha gelişmiş öğrenciler olduğunun altını çizmişlerdir. Katılımcılara göre; okuma alışkanlığına sahip öğrenciler; özgüvenli ve liderlik vasfına sahip, akademik başarısı ve ders içi katılım oranı yüksek, temel okuma becerisi gelişmiş, kelime dağarcığı geniş, bilgili, sosyal, kendine tanıma becerisine ve araştırmacı, meraklı bir kişiliğe sahip, hayal gücü geniş, olumlu davranış gösteren, düzenli, planlı ve sorumluluk sahibi öğrencilerdir. Ayrıca bu öğrenciler; aile desteğine sahip, empati kurma becerisi ve duyuşsal özellikleri gelişmiş, akranlarına örnek ve yardımcı olabilen öğrencilerdir.

Genel anlamda okuma, iletişim becerisini güçlendirme, öğrenme merakı uyandırma, bilgi birikimine sahip olma, sınavlarda başarılı olma, özgüven kazanma gibi amaçlar taşımaktadır (Gündüz ve Şimşek, 2011). Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007)' a göre okuma alışkanlığı, çocuğun gerek kişisel gerekse zihinsel gelişimi açısından büyük önem taşır. Okuma alışkanlığı, çocuğun zihinsel gelişime doğrudan katkıda bulunur ve akademik başarısını arttırmasına yardımcı olur, kelime dağarcığını genişletir ve dilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar, iletişim becerisini geliştirir; sağlıklı bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur. Bu bağlamda, araştırma sonuçlarının literatürle örtüştüğü görülmektedir.

5- Sınıf öğretmenlerine, okuma alışkanlığının kazanılması açısından insan yaşamının hangi döneminin daha elverişli olduğu ve bunun nedenleri sorulmuştur. Katılımcıların büyük

çoğunluğu, okuma alışkanlığının kazanılması açısından ilkökul döneminin daha elverişli olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcılardan bazıları; okuma alışkanlığının okul öncesi dönemde, ortaokul, lise ve üniversite dönemlerinde kazandırılmasının daha uygun olduğunu, az sayıda katılımcının ise her yaşta kazanılabileceğini ifade ettiği belirlenmiştir. Katılımcıların yanıtlarının gerekçesi olarak belirttikleri nedenler ise şu şekildedir:

- Okuma alışkanlığının kazanılması açısından ilkökul dönemi daha elverişlidir çünkü küçük yaşta alışkanlık kazanmak daha kolaydır. Bununla birlikte, ilkökul dönemi temel okuma becerisinin kazanıldığı, öğretmene bakış açısı dolayısıyla sosyal öğrenmenin baskın olduğu ve öğrencilerin yönlendirilmeye açık olduğu, davranış ve alışkanlıklarının şekillendiği, anlamlı ve bilinçli okumanın başladığı, ders yoğunluğunun ve sorumlulukların az, sınav kaygısının başlamamış olduğu dönemdir.
- Okuma alışkanlığının kazanılması açısından okul öncesi dönem daha elverişlidir çünkü okulöncesi dönem; çocuğun kitapla tanışması, bağ kurması ve okuma ilgisi oluşması açısından önem taşır. Bunun yanı sıra, küçük yaşta alışkanlık kazanmanın daha kolay olması, çocuğun ailesine bakış açısı dolayısıyla sosyal öğrenme baskın olması da okul öncesi dönemin elverişli olmasının nedenlerindedir.
- Okuma alışkanlığının kazanılması açısından ortaokul dönemi daha elverişlidir çünkü küçük yaşta alışkanlık kazanmak daha kolaydır ve ortaokul dönemi öğrencilerin algı ve bilinç düzeyinin geliştiği, ilgi alanlarının şekillenmeye başladığı dönemdir.
- Okuma alışkanlığının kazanılması açısından lise dönemi daha elverişlidir çünkü küçük yaşta alışkanlık kazanmak daha kolaydır ve lise dönemi öğrencilerin bilinç ve farkındalık düzeyinin arttığı, ilgi alanlarının

şekillenmeye başladığı dönemdir.

- Okuma alışkanlığının kazanılması açısından üniversite dönemi daha elverişlidir çünkü üniversite dönemi; sınav kaygısının sona erdiği, sorumlulukların az, bilinç ve farkındalık düzeyinin artmış olduğu dönemdir.
- Okuma alışkanlığı her yaşta kazanılabilir çünkü içsel motivasyona dayalı olarak gelişir.

Okuma alışkanlığının kazanılması açısından; çocukluk, gençlik ve yetişkinlik olmak üzere 3 dönem söz konusu olmakla birlikte, yaşamın her döneminde kazanılıp geliştirilebileceği de bilinmektedir (Tekgül, 2013). Bununla birlikte, okuma alışkanlığının küçük yaşlarda kazanılması, süreklilik kazanması açısından önem taşımaktadır (Kesebir Toktar, 2012). Bircan ve Tekin (1989)' e göre örgün eğitim sistemi içinde kazanılan bir beceri olan okuma alışkanlığını kazanabilmek için öncelikle okuryazar olmak gereklidir (Aksoy, 2014; Darıcan, 2014). Bu yönden; özellikle temel okuma becerisinin edinildiği yıllar olan ilkokul çağı, aynı zamanda okuma ilgi ve sevginin biçimlendiği ve okuma alışkanlığının temellinin atıldığı dönem olması açısından büyük önem taşımaktadır (Elkatmış, 2013). Buna göre; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, okuma alışkanlığının kazanılması açısından ilkokul döneminin altını çizmesinin literatürle örtüştüğü görülmektedir. Katılımcıların yanıtlarına yönelik belirttikleri nedenler arasında, sıklıkla vurguladıkları küçük yaşta alışkanlık kazanmanın da literatürde yer alan açıklamalarla benzerlik taşıdığı görülmektedir.

6- Sınıf öğretmenlerine, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeyleri ailelerin sosyoekonomik düzeyleri arasında ne tür bir ilişki olduğu sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunun, okuma alışkanlığı kazanma düzeyi ile ailelerin sosyoekonomik düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu görüşünde oldukları görülmüştür. Katılımcıların bir kısmı, bunun ailelerin bilinç düzeyine bağlı olması nedeniyle aralarında belirgin bir ilişki olmadığı, bir kısmı ise okuma alışkanlığının içsel motivasyona bağlı olması nedeniyle

aralarında ilişki olmadığı görüşündedir.

Ailelerin sosyoekonomik düzeyleri okuma alışkanlığını etkileyen temel faktörlerden biridir. Birçok araştırma göstermiştir ki ailelerin sosyoekonomik düzeyi, okuma alışkanlığı üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Sosyoekonomik düzey düştükçe, okumada güçlükler ortaya çıkmakta; yükseldikçe okuma yeteneği gelişme göstermektedir (Arıcan, 2010). Ayrıca, kitaplığı olan bir evde büyüyen, ailesi tarafından okuma etkinliklerine zaman ayrılan çocuklar, okuma becerisi konusunda diğer çocuklara göre daha iyi düzeyde ve daha yüksek düzeyde okuma alışkanlığına sahiptir (Sangkaeo, 1999). Bayram (1990)' ın yaptığı araştırmaya göre; ailelerin eğitim düzeyi ile öğrencilerin okuma seviyeleri arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Ailelerin yazılı materyalle ilgili olma düzeyi arttıkça, çocukların kitaba ve okumaya ilgisi de o derece artmaktadır. Keleş (2006)' e göre ise; ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin düşük olması, çocuğa iyi örnek olamaması, evde farklı bir dil ve ağızla konuşulması öğrencilerin okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Buna göre; katılımcıların, okuma alışkanlığı düzeyi ile ailelerin sosyoekonomik düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu ifade etmeleri, literatürde yer alan açıklamalarla örtüşmektedir.

7- Sınıf öğretmenlerine, teknolojik gelişmelerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeylerini ne yönde etkilediği sorulmuştur. Katılımcıların bir kısmı, teknolojik gelişmelerin okuma alışkanlığını olumlu etkilediği yönünde görüş bildirirken; büyük çoğunluğu olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Günümüzde çocuklar, teknoloji ile çok erken yaşlarda karşılaşmaktadır. Bu durum; günümüz çocuklarının daha aktif düşünebilen ve problem çözebilen bireyler olmalarını sağlarken bir taraftan da yüz yüze iletişimden uzak, asosyal bireyler olarak yetişmelerine neden olmaktadır (Cevher, 2015). Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007)' ın yaptığı araştırmaya göre, öğrenciler kitap okumayı, bilgisayar ve televizyon izleme etkinliklerinden sonra tercih etmekte ve okumaya bunlara göre daha az zaman ayırmaktadırlar. Yavuzer (2005)' e göre;

geleceğin çocukları kitaba dokunma olanağından uzaklaşırken, bilgiye daha hızlı ulaşacaklardır. Kâğıt, kalem, yazma gibi araç ve yöntemler ise zaman içinde boyut değiştirecektir (Cevher, 2015). Katılımcıların teknolojinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi ile ilgili görüşlerinin literatürle yer alan açıklamalarla örtüştüğü görülmektedir.

8- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine etkileri açısından değerlendiren katılımcıların yarısının, metinleri yetersiz bulduğu görülmektedir. Katılımcıların yarıya yakını, metinlerin okuma alışkanlığı kazanma sürecini olumlu etkilediğini belirtirken, az sayıda katılımcı ise olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Türkçe dersi; ilkökulda öğrencilerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmalarında etkili en öncelikli derstir (Yıldız, 2009). Türkçe ders kitapları ise özellikle okuma materyaline ulaşma imkânı sınırlı öğrenciler açısından, içerdiği çeşitli metinlerle, öğrencinin okuma eylemini sürdürmesine olanak tanıyan önemli bir kaynak işlevi görmektedir. Bu yönden, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler de öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreci önemli rol oynamaktadır. Çifçi (2006) ders kitaplarında yer alan metinlerin o dersle sınırlı olması ve daha çok öğretim amacı taşıyan kontrollü metinler olmaları nedeniyle, gerçek okuma materyallerinden farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Bundan dolayı; okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine katkıda bulunabilmesi açısından ders kitaplarında yer alan metinlerin, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaşılabileceği türden ve okumayla ilgili sorunlarını karşılayacak nitelikte olmalıdır (Yıldız, 2010). Buna göre; araştırmada elde edilen sonuçlarla literatürde yer alan sonuçlar arasında büyük oranda benzerlik olduğu görülmektedir.

9- Sınıf öğretmenlerine, sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türlerinin öğrencilerin okuma ilgi düzeyi üzerinde ne tür bir etkisinin olduğu sorulmuştur. 1 katılımcı; okuma alışkanlığının içsel motivasyona bağlı olması nedeniyle kitap türlerinin okuma ilgi düzeyi üzerinde bir etkisi olmadığını belirtirken; geriye kalan tüm katılımcılar, kitap türlerinin okuma

ilgi düzeyi üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca bu yönde görüş bildiren katılımcıların, sınıf kitaplıklarının ilgi çekici ve merak uyandırıcı, yaş ve seviyeye uygun, renkli ve resimli, kısa ve ince, büyük puntolu, çabuk yırtılmayan, sağlam, çocuğun kendini bulabileceği farklı türden ve öğrencilerin kendi seçtiği kitaplardan oluşmasının okuma ilgi düzeyini arttırmaya katkıda bulunabileceği düşüncesinde oldukları belirlenmiştir.

Sınıf kitaplıkları öğrencilerin okuma materyaline en yakın ve en kolay şekilde ulaşabilecekleri kaynaklardır, bundan dolayı da öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli etkiye sahiptir. Bir sınıf kitaplığının zenginliği, içinde barındırdığı kitapların sayısı kadar çeşitliliğine de bağlıdır. Öğretmenlerin sınıf kitaplığı oluştururken, okuma gereçlerini öğrenci sayıları, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Aksoy, 2014). Kitaplar; öğrencilerin yaş, seviye, ilgi ve yeteneklerine uygun olmalıdır (Çiçek Çetinkaya, 2004). Özellikle ilkökul dönemi için çok sayıda hikayeden oluşan kalın kitaplar yerine az sayfalı, ince kitaplar; resimli, yazı büyüklüğü ve konuları çocukların yaşına uygun kitaplar seçilmesi daha doğru olacaktır (Toktar Kesebir, 2012). Ayrıca öğrencilerin okuyacakları kitapları kendi istekleri ile seçmesi de okuma ilgilerini arttırmaya yardımcı olan bir başka husustur (Yıldız, 2003). Buna göre; araştırmada elde edilen sonuçların literatürde yer alan sonuçlar ile büyük oranda örtüştüğü görülmektedir.

10- Sınıf öğretmenlerine; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine yönelik, okul ve sınıflarda uygulanacak ne tür öneriler ortaya konulabileceği sorulmuştur. Elde edilen verilere göre katılımcıların; okuma saati düzenlenmesi, ödüllendirme, kütüphanelerden faydalanma ve ortam değişikliği yaparak okuma, velilere yönelik çalışmalar, öğrencilere örnek olma, yarışmalar düzenleme, ilgi çekme ve okumayı sevdirmeye yönelik etkinlikler, zengin sınıf kitaplıkları ve okuma köşeleri oluşturma, öğrencilerin doğru kitaplarla karşılaştırılması ile öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılabilceğini düşündükleri görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcılar; öğrenci okumalarının takibinin sağlanması,

teknoloji ve yeniliklerden faydalanılması, okuduğunu anlamaya yönelik çalışmalar, okumanın önemi ve faydalarından bahsedilmesi ve öğretmenlere yönelik çalışmalar ile öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirilmelerine katkı sağlanabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Eğitim sisteminin önemli görevlerinden birisi de okuma alışkanlığına sahip bireyler yetiştirilmesidir. Calkins (2001)' e göre; sınıf içinde düzenlenen okuma saatleri, öğrencilerin okuma becerileri kazanmalarına ve okuma alışkanlığı geliştirmelerine yardım edebilir. Bunun için öğrencilere her gün, özellikle kendi seçecekleri okuma materyallerini okuyabilecekleri zaman verilmelidir (Aksoy, 2014). Bu zamanda, öğrenciler için örnek teşkil eden öğretmenlerin de onlara birlikte okuması, okuma saatlerinin etkisini arttıracaktır. Darıcan (2014)' a göre; bireyin ihtiyaç duyduğu okuma materyallerine rahatça ulaşabilme ve gerekli desteği görme imkânı bulduğu ortamlar; okuma motivasyonunu arttıracaktır ve öğrenciye okuma zevki sağlayan, önemli kaynakları içinde barındıran kütüphaneler bu ortamların başında gelmektedir. Kitap fuarları da okur ve yazarları bir araya getirme, çok sayıda ve türde kitabı bir arada bulma olanağı sağlaması açısından kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesinde etkin rol oynamaktadır (Arıcan, 2010). Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmanın ön koşulu okuma ilgisi oluşturma ve onlara okumayı sevdirmektir. Bunun için de canlandırma, öğrencilerle ilgilerini çekebilecek yazılar paylaşma vb. etkinliklerden faydalanılabilir. Kıbrıs (2000) ise; öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine yönelik; öğretmenlerin yapabilecekleri çalışmaları şu şekilde sıralamıştır: Sınıf kitaplığı oluşturulması, öğrencilerin kitaplara rahat ve kolay ulaşabilecekleri biçimde düzen alınması, öğrencilerin ilgisini çekecek kitapların onlara tanıtılması, okuma yarışmaları düzenlemesi ve çok okuyan öğrencilerin yine kitapla ödüllendirmesi, uygun zaman oluşturularak öğrenciler ile kitaplar hakkında bilgi alışverişinde bulunulması, öğrenciler için birer okuma planı hazırlanmasıdır (Akt.: Darıcan, 2014). Buna göre; katılımcıların, öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine yönelik önerileri ile okuma alışkanlığının kazandırılması ile ilgili literatürde

yer alan sonuçların birbiri ile örtüştüğü görülmektedir.

Öneriler

Araştırma sonunda elde edilen bulgular doğrultusunda ilkökul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik şu öneriler geliştirilmiştir:

- Sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenlerine okumanın önemi ile ilgili farkındalıklarını arttırmaya yönelik seminerler verilebilir. Seminerlerin etkinliği açısından konuşmacılar okuma alışkanlığına sahip, alanında uzman kişilerden seçilmesi önem taşımaktadır.
- Öğrenciler için önemli birer rol model olan öğretmenlerin, kendilerinin de okuma alışkanlıklarını geliştirmelerine yönelik, üniversite döneminden başlatılmak üzere okuma saati vb. çalışmalar yürütülebilir.
- Okul idarelerince denetlenerek, her sınıfta, öğrencilerin rahatlıkla ulaşabileceği zengin bir sınıf kitaplığı olması sağlanabilir.
- Sınıf kitaplıklarının öğrencilerin ilgisini daha fazla çekebilecek yayınlardan oluşturulabilmesi ve düzenli aralıklarla güncelleştirilebilmesi için sınıf ve Türkçe öğretmenlerine gerekli ödenek sağlanabilir.
- Okuma saatleri okul genelinde her hafta farklı ders saatlerinde uygulanacak şekilde düzenlenebilir.
- Milli eğitim müdürlüklerince denetlenerek, her okulda öğrencilerin rahatlıkla ulaşabilecekleri, zengin ve işler bir okul kütüphanesi olması sağlanabilir.
- Okul kütüphanelerinin işleyişinde, okuma alışkanlığına sahip olan ve olmayan öğrencilere birlikte sorumluluk verilmesiyle akran dayanışmasından faydalanılarak, öğrencilerin aktif görev alması sağlanabilir.
- Okul kütüphanelerinin güncelleştirilebilmesi ve zenginleştirilebilmesi için okul

idarelerine gerekli ödenek sağlanabilir.

- Okul kütüphanelerinin güncelleştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, yeni çıkan çocuk kitaplarının en az birer örneğinin, her okul kütüphanesine ulaştırılması sağlanabilir.
- Okumanın önemi ile ilgili olarak velileri bilinçlendirmeye yönelik broşür dağıtma, seminerler düzenlemesi gibi çalışmalar yapılabilir.
- Velileri öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma sürecine dahil etmeye yönelik; okuma saatlerine katılmalarını, okul kütüphanesinden faydalanmalarını ve okul kütüphanelerinde görev almalarını sağlama gibi çalışmalar yapılabilir.
- Okul içinde veya okul bahçesinde öğrenciler için farklı ve ilgi çekici okuma köşeleri düzenlenebilir.
- Teknolojik araçların ilgi ve dikkat çekici özelliğinden, örneğin sevilen çizgi film karakterlerinden faydalanılarak, öğrencilerde okuma ilgisi oluşturacak çalışmalar düzenlenebilir.
- Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler, öğrencilerin ilgisini daha fazla çekebilecek, öğrencilerin içinde kendilerini bulabilecekleri metinlerden seçilerek, farklı bölgesel şartlar göz önünde bulundurularak hazırlanabilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, öğretmenlerin öğrencilerin okumalarını yalnızca nicelik değil, nitelik bakımından da takip edebilmek için kullanabilecekleri okuma dosyaları hazırlanabilir.
- Kitap fuarlarının yaygınlaştırılması, yalnızca il merkezlerinde değil ilçe merkezlerinde de düzenlenmesi konusunda belediyeler tarafından çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKLAR

- Akça, G. (2004, Temmuz). *İlköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin hikâye yapısına uygunluğu* (XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'ndan sunulan bildiri). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Aksoy, E. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Akyol, H. (2006a). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akyol, H. (2006b). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Alpay, M. (1991). Kütüphane: *Dünü yarına bağlayan köprü*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Altıntaş, E. (1995). Okuma Alışkanlığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 59-64.
- Arıcan, S. (2010). *100 Temel eser uygulamasının öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkileri konusunda öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıcı, A. F. (2008). Okumayı Niye Sevmiyoruz? (Üniversite Öğrencileriyle Mülakatlar). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 91-99.
- Aşıcı, M. ve Özarslan, H. (2002). İlköğretim 1. kademedeki okul kitaplığını kullanma alışkanlığı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 45-56.
- Aşılıoğlu, B. (2008). Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 1-11.
- Atkinson, R. T., Atkinson, R. C. ve Hilgard, E. R. (1995). *Psikolojiye giriş* (Çev. K. Atakay, M. Atakay. ve A. Yavuz,). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Baker, T., Wigfield, A. (1999). Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. *Reading Research Quarterly*, (34), 2- 29.
- Balaban, J. (2004). Güdülenme. Kuzgun.Y., Deryakulu, D. (Ed.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar* (s. 167-199). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme* (B. Çapar, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bayram, O. (1990). *İlkokul çağı çocuklarının okuma alışkanlığı ve yeni mahalle ilçe halk kütüphanesi gezici kütüphane hizmeti* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye’de okuma alışkanlığının azalması sorunu ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 393-410.
- Bogel, G. (2011). Choosing The Right Book: Factors That Affect Children’s Readings. *Evidence Based Library and Information Practise*, 6(1), 74-77.
- Bütün Ayhan, A., Şimşek, Ş. ve Biçer, A. M. (2013). An analysis of children’s attitudes towards reading habits. *European Journal of Research on Education*, Special Issue: Contemporary Studies in Education, 13-18.
- Campbell, J. R., Voelkl, K. E. ve P. L. Donahue (2000). *NAEP 1996 trends in academic progress*. ><https://nces.ed.gov/pubsearch/pubsinfo.asp?pubid=97985rev>< adresinden 07.11.2018 tarihinde erişildi.
- Cevher, N. (2015). *Ankara’daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin çocukların okuma alışkanlığındaki rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çılgın, A. S. (2006). Çocuğa Büyülü Bir Dünyanın Kapılarını Açmak. *Milli Eğitim Dergisi* (172), 175-182.
- Çiçek Çetinkaya, S. (2004). *Afyon merkezindeki ilköğretim sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çifçi, M. (2006). Türkçe öğretiminin sorunları. G. Gülsevin ve E. Boz. (Ed.). *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (ss. 78-134). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Darıcan, A. M . (2014). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Z. A. (2016). *Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Demirel, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretimi: İlkeler, yöntemler, teknikler*. Ankara: Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi* (3). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirer, V., Sünbül, A. M., Yılmaz, E., Ceran, D., Işık, A., Çintaş, D., Çalışkan, M. ve Alan, S. (2010). *İlköğretim Öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu (5-6-7-8. sınıflar)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası.

- Deniz, A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığının geliştirilmesi üzerine Türkçe öğretmenlerinin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Devrimci, H. (1993). *İlkokul 5. sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi* (Bilim Uzmanlığı Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Doğanay, H. (2001). Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığındaki Rolü ve Önemi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 15(1), 40-44.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psiko-sosyal bir araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Elkatmış, M. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi Ve Alışkanlıkları. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1223-1240.
- Göktürk, A. (2002). *Sözün ötesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Günay, D. (2013). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Gündüz O., Şimşek, T. (2011). *Anlama teknikleri 1 uygulamalı okuma eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2009). *Hızlı okuma ve anlamı yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gürçan, H. I. (1999). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İnan, D. D. (2005). *İlköğretim 1. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlığının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Johnson, D. and Blair A. (2003). The importance and use of student self-selected literature to reading engagement in an elementary reading curriculum. *Reading Horizons*, 43(3), 181-198.
- Karaaslan, S. (2016). Türk Eğitim Politikasında Okuma Alışkanlığı. *Bilgi Dünyası*, 17(1), 106.
- Kayalan, M. (2007). *Etkili ve hızlı okuma sanatı*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Kaynar, İ. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve iletişim becerileri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kesebir Toktar, E. (2012). *Edirne İli merkez ilçesinde bulunan ilköğretim 1. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanımları* (Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurulgan, M. ve Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanımları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 237-258.
- KYGM, (2011). *Türkiye okuma kültürü haritası*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. 28.11.2018 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/55,yonetici-ozetipdf.pdf?0> adresinden erişilmiştir.
- Majid, S. ve Tan, V. (2007). Understanding the reading habits of children in Singapore. *Journal of Educational. Media & Library Sciences*, 45(2), 187-198.
- McKenna, M.C., Kear, D.J., & Ellsworth, R.A. (1995). Children's attitudes toward reading: a national survey. *Reading Research Quarterly*, 30, 934-955.
- MEB, (2007). *Öğrencilerin okuma düzeyleri*. Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED), Ankara, 6-7.
- Mebgiris.com, (2018). *Türkiye'de kitap okuma oranı ve kişi başına düşen kitap sayısı*. 28.11.2018 tarihinde <https://mebgiris.com/node/681> adresinden erişilmiştir.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma. (Malatya İli Örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43- 66.
- Moser, G. P. ve Morrison, T. G. (1998). Increasing students' achievement and interest in reading. *Reading Horizons*, 38 (4). 01.12.2018 tarihinde https://scholarworks.wmich.edu/reading_horizons/vol38/iss4/1 adresinden erişilmiştir.
- Mugambi F. N. (2015). Exploring Readings Habits and Academic Success in Rural Kenya. *International Federation of Library Associations and Institutions*, 41(4), 353-363.
- Palani, K.K. (2012)., Promoting Reading Habits And Creating Litarate Society. *Research World Journal of Arts, Science & Commerce: International Refereed Research Journal* III, 2(1), 90-94.
- Sadioğlu Ö., ve Bilgin A. (2008). İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile cinsiyet ve anne-baba eğitim durumu arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 7(3), 814-822.
- Sangkaeo, S. (1999, August). *Reading Habit Promotion in Asean Libraries*. Bangkok, Tailand: 65th IFLA Council and General Conference, 91-114.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N. ve Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları*, 4(12), 148-157.
- Saracaloğlu, S. A., Dedeşali, N.C., Karasakaloğlu, N. (2010). Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Öğretimine Yönelik Tutumları. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1).

- Selçuk, Z. (2004). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Suna, Ç. (2006) *İlköğretim öğrencilerinin okuma ilgileri ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies*, 7(3), 2353-2366.
- Tekgül, K. (2013). *İdareci ve öğretmenlerin öğrencilerde kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik düşüncelerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TUİK (2018). *Uluslararası standart kitap numarası (ISBN) istatistikleri (2017)*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?jsessionid=r3JfbnYCYhTyntvmrLbK8hXkW7hTL8R9Gw2BvpQqJSRTQhf1W17Q!970998840?id=27601> adresinden 11 Kasım 2018 tarihinde erişildi.
- Turgut Bayram, Z. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük* (11. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Tüzer, A. (2016). *Ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile sayısal ders başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ural, S. (1989). *Çocuk ve kitap*. Çocuk Edebiyatı Yıllığı. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yavuzer, H. (1986). *Anne-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi, s.156-157.
- Yavuzer, H. (2000). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 27.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldız, C. (2003). *Anadili öğretiminde çağdaş yaklaşımlar ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2006). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldız, Ç. (2009). *İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, B. (1990). *Okuma alışkanlığı ve yeni mahalle ilçe halk kütüphanesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, B. (1993). *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphaneyi Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.
- Yılmaz, B., Köse, E. ve Korkut, Ş. (2009). Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 22-51.
- Yurtbakan, E. (2017). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLERİ

EK A. Araştırma İzin Belgeleri

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 95130991-044-E.1800158130
Konu : Anket İzni (Dilek GÖKDUMAN)

01/11/2018

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Değerlendirme Bilim Dalı yüksek lisans programını öğrencisi Dilek GÖKDUMAN ile ilgili Samsun'da Valiliği E-MBUT Eğitim Müdürlüğü'nün 23.10.2018 tarih ve 26291541-E.20004584 sayılı yazısı ekinde gönderilmektedir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Sami YILMAZ
Genel Sekreter

Ek: Yazı (1 sayfa)

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne Valiliği E-MBUT Eğitim Müdürlüğü'nün 23.10.2018 tarih ve 26291541-E.20004584 sayılı yazısı ekinde gönderilmektedir.

Adres : Çanakkale Yolu Çanakkale Köprüsü Kavşağına 50000 Çanakkale / Çanakkale / Türkiye
E-Posta : info@onm.edu.tr
E-Posta : iletisim@onm.edu.tr
E-Posta : iletisim@onm.edu.tr

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne Valiliği E-MBUT Eğitim Müdürlüğü'nün 23.10.2018 tarih ve 26291541-E.20004584 sayılı yazısı ekinde gönderilmektedir.

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 26292541-44-E.20004684
Konu : Anket İzni (Dilek GÖKDUMAN)

23.10.2018

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 16.10.2018 tarih ve 1800149086 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Dilek GÖKDUMAN'ın "İlkokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının Geliştirilmesine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" konulu tez çalışması için İlimiz Suruç İlçesindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine görüşme/anket yapılmasına ilişkin ilgi yazı ve ekleri değerlendirilmiş olup;

Söz konusu anket çalışmasının sonuçlarının Müdürlüğümüzce paylaşılması ve görüşme/anket çalışmasının eğitim öğretim faaliyetini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Erdal ŞEKEROĞLU
İl Millî Eğitim Müdür V.

Güvenli Elektronik İmza ile
Aslı ile Aynıdır
M. Mustafa ŞEKEROĞLU
İl Millî Eğitim Müd.
M. Mustafa ŞEKEROĞLU

Adres: N.Cehveri Cad. No:20 İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Halilîye-ŞANLIURFA
Elektronik Ağ: <http://sanliurfa.meb.gov.tr>
e-posta:

Bilgi için:

Tel: 0 (414) 280 63 57
Faks: 0 (414) 280 63 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 87d7-58fd-326d-a146-b4a1 kodu ile teyit edilebilir.

EK B. Görüşme Formu

ARAŞTIRMA KONUSU

İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri

Yer :

Tarih ve Saat :

Görüşmeci :

GİRİŞ

Merhaba, benim adım Dilek GÖKDUMAN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi üzerine bir araştırma yapıyorum. Bu konuya ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmayı ve öneriler ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde yol gösterici olacağını umuyorum. Bu çalışma kapsamında sınıf öğretmenleriyle görüşme yapıyorum, çünkü öğretmenlerin, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanması ve geliştirmesinde etkin ve bağlayıcı bireyler olarak görüyorum.

Görüşme sürecinde alınan tüm bilgiler, yalnızca bu çalışmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz zamanı daha iyi kullanmak ve daha ayrıntılı kayıt tutabilmek açısından görüşmeyi kaydetmek istiyorum.

Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak isterim.

Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Okuma alışkanlığını nasıl tanımlarsınız?
2. Okuma alışkanlığının insan yaşamındaki önemine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
3. Öğrencilerinizin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini desteklemek açısından ne tür etkinlikler yürütüyorsunuz?
4. Sınıfınızdaki okuma alışkanlığına sahip öğrenciler, diğer öğrencilere göre ne tür niteliklere sahiptir?
5. Okuma alışkanlığı kazanılması açısından insan yaşamının hangi dönemi daha elverişlidir? Neden?
6. Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma düzeyi ile ailelerin sosyoekonomik düzeyi arasında ne tür bir ilişki vardır?
7. Teknolojik gelişmeler, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerini ne yönde etkilemektedir?
8. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanma süreçlerine etkileri açısından nasıl değerlendirirsiniz?
9. Sınıf kitaplıklarını oluşturan kitap türleri ile öğrencilerin okuma ilgi düzeyi arasında ne tür bir ilişki vardır?
10. Öğrencilerin okuma alışkanlığı geliştirmelerine yönelik, okul ve sınıflarda uygulanacak ne tür öneriler ortaya konabilir?

EK C. Katılımcı İzin Belgesi

Değerli Öğretmenim;

Adım Dilek GÖKDUMAN ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi tezli yüksek lisans öğrencisiyim. “İlkokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının Geliştirilmesine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri” konulu tez çalışmam kapsamında, öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanması ve geliştirmesinde etkin ve bağlayıcı bireyler olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmayı ve okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde yol gösterici öneriler ortaya koymayı amaçlıyorum.

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni, veri toplama aracı olarak da yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği kullanılacaktır.

Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde, görüşme formunda yer alan sorulara vereceğiniz yanıtlar yazılı ve sesli olarak kaydedilecektir. Elde edilen veriler yalnızca bu araştırmada kullanılacak, kayıtlar dışında ayrıca bir veri toplaması gerçekleşmeyecek, kişisel bilgiler tümüyle gizli tutulacak ve yasal bir talep olmadıkça bu kayıtlar hiçbir şekilde üçüncü tüzel ve özel kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Bu çalışmaya katılım tümüyle gönüllüdür ve çalışmayı istediğiniz zaman yarıda bırakabilir, katılımdan vazgeçebilirsiniz. Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini kullanarak yöneltebilirsiniz.

Saygılarımla,

Dilek GÖKDUMAN

Araştırmacı

E-posta : d.gokduman@hotmail.com

Lütfen bu araştırmaya katılmak yönündeki tercihinizi, aşağıdaki seçeneklerden size en uygun olanın altına adınızı soyadınızı yazdıktan sonra imzalayarak belirtiniz.

A. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılıyorum ve görüşme süresince ses kaydı yapılmasına izin veriyorum. Çalışmaya katılmadan istediğim zaman vazgeçebileceğimi biliyorum ve vereceğim bilgilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını kabul ediyorum.

/ /2018

B. Bu araştırmaya katılmayı kabul etmiyorum.

/ /2018

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Dilek Gökduman

Doğum Yeri: Adana

Doğum Tarihi: 29/ 07/ 1987

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenim: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Milli Eğitim Bakanlığı – 9 yıl

İLETİŞİM

E-posta Adresi: 0 539 770 29 81

E- posta Adresi: d.gokduman@hotmail.com

Adres: Gökçek Mah. Türkeli Sokak Emek Apt. B Blok 8/7 Sincan/ANKARA